

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE
FORMA HEREDIS INSTITVTIONIS
EX IVRE GERMANICO,
PRAESERTIM LVBECENSI
AD STATVT. LIB. II.
TIT. I. ART. XII.

QVAM
POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
GEORGIO III.

MAGNAE BRITTANNIAE, FRANCIAE ET HIBERNIAE REGE,
DEFENSORE FIDEI,
BRVNSVICENSIVM AC LVNEBVRGENSIVM DVCE,
SACRI ROMANI IMPERII ARCHITHESAVRARIO ET ELECTORE,
RECTORE ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
MAGNIFICENTISSIMO,

ILLVSTRIS IVRISCONSVLTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRO CONSEQUENDIS
SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

GERHARDVS HENRICVS LAMPRECHT
LVBECENSIS.

A. D. VI. DECEMBR. MDCCLX.

GOETTINGAE
EX OFFICINA SCHVLTZIANA, Curante F. A. ROSENBVSCH.

THE
EX
PRAESERTIM
AD STATUTUM
ART. XII

POTENTISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINO
G. E. O. L. O. H.

MAGNUS BALIANNUS ET HIERONYMUS RICE
DETIN
BRUNSWICENSIS AC LIPSIENSIS
ACADEMIAE
MAGNUS RICE

ILLUSTRISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
PRO CONSTANTINENSIS
SUMMIS IN
ACADEMIA
PUBLICO EXAMINIS

GERHARDUS HENRICUS LAMBERTUS
FACENS

EX OFFICIO

LIBERAE CAESAREAE SACRIQUE ROMANI IMPERII VRBIS

AC REIPUBLICAE LVBECENSIS

SENATVI

PERILLVSTRIBVS, MAGNIFICIS, GENEROSISSIMIS

PRVDENTISSIMIS, AMPLISSIMIS

D O M I N I S

Dnn. CONSVLIBVS

Dnn. SYNDICIS

Dnn. SENATORIBVS

Dn. PROTONOTARIO

Dnn. SECRETARIIS,

PATRIAE PATRIBVS,

MAECENATIBVS INDVLGENTISSIMIS,

DOMINIS ET FAVTORIBVS SVIS GRATIOSISSIMIS,

HOC, QVAECVNQVE EST, PATRIAE
IVRISPRVDENTIAE SPECIMEN

SVBMISSE OFFERT

TANTORVM NOMINVM

OBSERVANTISSIMVS CVLTOR,
GERHARDVS HENRICVS LAMPRECHT.

§. I.

DE IVRE TESTAMENTARIO ROMANO.

Quum de *forma heredis institutionis*, qua hodie per Germaniam utimur, eaque imprimis, quae ex Legislatorum Lubecensium praescripto in patria mea obtinet, differere mihi animus sit; argumenti dignitas & instituti ratio, nec non iurium peregrinorum atque domesticorum differentia exigere videtur, ut quaedam, quamvis paucissima, breuiter exponam, quae tam Romani, quam maiores nostri hac de re olim sanciverunt. *Ius* nimirum *hereditarium*, quod est ius acquirendi bona defuncti qua talis, cuiusque acquirendi modus *successio* vocatur, apud Romanos in *uniuersale* & *singulare* diuidi solet, quorum illud omnia defuncti bona, haec vero singularia tantum bona defuncti concernit; isque, cui ius hereditarium uniuersale competit,

A

he-

heres vocatur. Est autem hoc ius hereditarium uniuersale vel *Praetorium* vel *Ciuile*, & posterius vel *principale*, quod per se subsistit, vel *accessorium*, quod codicillis defertur. Illud vero ius hereditarium uniuersale ciuile, quod principale diximus, apud Romanos duas tantum continet species; scilicet *testamentarium* & *legitimum*, reprobata iuris naturalis, quod testamentariam a) & legitimam succedendi rationem ignorat, successionem pactitia adquisitiua b). Testamentum definit MODESTINVS c), quod sit *voluntatis nostrae iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri velit*; quae tamen definitio, quum aequae ad codicillos applicari posset, minus accurate concepta mihi videtur, rectiusque testamentum definiri censeo per *ultimae voluntatis dispositionem, qua quis heredem sibi constituit*; heredis enim institutionem ad essentiam testamenti pertinere ipse agnoscit

VLPIA-

a) Testamenta iuris naturalis non esse rationibus solidis probant HENRICVS COCCII in diss. de *testamentis principum* part. I. §. 22. sqq. IOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS in diss. de *testamenti factione iure Germanico arctis limitibus passim circumscripta*. §. 3. Alii & imprimis Perillustis ICTUS noster, atque praeceptor meus ad cineres vsque colendus GEORGIVS CHRISTIANVS GEBAVERVS in progr. quo sollemnia inauguralia Ioannis Andreae Hanneseni a. 1736. indixit, simul demonstrans: *testamentorum originem ex iure naturali minime esse repetendam*.

b) Vid. L. 19. L. 30. C. de pactis. Conf. IOANNIS PETRI DE LVDEWIG diss. de *differentiis Iuris Romani & Germanici in pactis de superstitis heredio*.

c) L. I. D. qui testamenta facere possunt. Quam MODESTINI definitionem quam eruditissime illustrat GEBAVERVS noster in doctissima praefatione, quam praemisit ALBERTI DIETERICI TRECKELLII tractationi *de origine atque progressu testamenti factionis, praesertim apud Romanos*.

VLPIANVS *d)*, & idem statim pluribus probaturus sum legibus. Iuris vero huius testamentarii notanda praefertim sunt principia generalia sequentia: *Primum*: ambulatoriam esse hominis voluntatem usque ad vitae supremum exitum *e)*. *Alterum* concernit fauorem testamentariae successionis *f)*, qui non tantum ex eo apparet, quod ea praeferatur legitimae, sed &, quod in testamentorum interpretatione semper praeferenda sit sententia humanior & benignior *g)*: inde oriuntur Ictorum regulae: ita agendum esse, ut res, de qua agatur, magis valeat, quam pereat *h)*, pleniusque esse interpretandas testantium voluntates *i)*. *Tertium* effectum testamentariae successionis spectat, vi cuius heres in omnia defuncti bona succedit, omnesque omnino defuncti obligationes, cum persona eius non extinctas, suscipere, nec non omnes eius voluntates implere debet, nisi cum beneficio inuentarii adierit hereditatem, quo utens ultra vires hereditatis non tenetur. Primo autem omnium loco notari meretur *quartum* principium, a POMPO- NIO *k)* his verbis suppeditatum: *Ius nostrum non patitur,*

d) L. 19. §. 1. D. de testamento militis.

e) L. 4. D. de adimendis vel transferendis legatis.

f) Conf. IOANNES SAMVEL STRYK in progr. *de fauore testamentorum*. DIETERICVS HERMANNVS KEMMERICH in progr. *de fauore testamentorum*. GVILIELMVS HIERONYMVS BRVCKNER in diss. *de fauore ultimarum voluntatum*.

g) L. 10. §. 1. L. 24. D. de rebus dubiis.

h) L. 12. D. de rebus dubiis.

i) L. 12. D. de diuersis regulis iuris antiqui.

k) L. 7. D. de diuersis regulis iuris.

tur, eundem in paganis & testato & intestato decessisse, earumque rerum naturaliter inter se pugna est. Nam inde deducendae sunt consequentiae quam plurimae, e. g. necessitas iuris adcrescendi & aliae, praesertim vero quoque thema, quod ad rem nostram maxime facit: ad formam testamenti pertinere heredis institutionem directam, qua testamenta a codicillis distinguuntur, quibus quidem per modum fideicommissi, non autem directo heres scribi potest l): qui ergo semper supponunt heredem, eumque vel testamentarium directum, vel legitimum. Ita enim PAVLLVS m): tabulas testamenti non intelligi, ait, quibus heres scriptus non est. Et MODESTINVS n) sine heredis institutione inquit, nihil in testamento scriptum valet. Eandem sententiam referente MARCELLO o) Calpurnius Longinus, aduocatus fisci arripiens, dixit: non potest ullum testamentum valere, quod heredem non habet. Ita quoque imperator IUSTINIANVS p) inutile pronunciat testamentum, in quo nemo heres instituitur, idemque alio loco q) inde generaliter adserit, testamenta vim ex institutione heredis accipere, adeoque heredis institutionem veluti caput atque fundamentum totius testamenti intelligi. Ex supra autem memorata POMPONII regula & ex effectibus iuris testamentarii, qui solummodo in heredem cadunt, satis intelligitur ratio, cur necessaria sit in quocunque testamento heredis institutio. Quamuis enim ponamus, testato-

l) §. 2. I. de codicillis.

m) L. 20. D. de iure codicillorum.

n) L. 1. §. 3. D. de vulgari & pupillari substitutione.

o) L. 3. D. de his, quae in testamento delentur.

p) §. 2. I. de fideicommissariis hereditatibus.

q) §. 34. I. de legatis.

statorem omnia bona sua legatis exhaurire, semper tamen restant incommoda hereditaria, quae ad legatarios non pertinent, sed ad solos heredes. Quamobrem ut in totum quis decedat testatus, necesse fuit, hoc statui, heredem testamento institui oportere, ita ut, eo non instituto, testamentum inutile sit, eo vero instituto nihil desit eorum, quae ad essentiam testamenti requiruntur; legata vero reliquaque testamenti capitula ad accidentalia pertinere. Latius hoc ratiocinium persequitur praestantissimus Ictus HUGO DONELLVS (*).

§. II.

DE HEREDIS INSTITVTIONE ROMANA.

Ipsa *heredis institutio*, seu declaratio testatoris de futuro successore vniuersali late exponitur in corpore Iuris Romani, ex qua doctrina nos pauca tantum pro scopo nostro delibabimus. Quoad personas igitur, quae possunt heredes scribi, hoc habent singulare leges Romanae, quod *serui alieni* quidem institui possint, hereditas tamen per eos domino adquiratur *a)*; *serui* vero *proprii* instituti hereditatem necessario adire debeant, adquisita simul libertate *b)*. Nec admittunt Romani, ut quis institutionem heredis in arbitrium tertii conferat *c)*; regula autem, qua nemo pro parte testatus & pro parte intestatus decedere posse dicitur, efficit, ut portio heredis cuiusdam deficientis adcreseat coheredi, vnoque here-

*) In *commentariis Iuris civilis*. Lib. VI. cap. XI.

a) §. 3. I. per quas personas cuique acquiritur.

b) §. 1. I. de heredum qualitate & differentia.

c) L. 32. D. de heredibus instituendis.

herede in re certa instituto, reliqua omnia bona hereditaria eidem cedant *d)*, & qui ad tempus vel ex certo tempore scribitur, statim & in perpetuum heres sit *e)*. Imprimis autem ad rem nostram faciunt, quae de *forma heredis institutionis* varie disposita reperiuntur. Qua in re notandum, iure Romano antiquo heredis institutionem solemnitatem internam testamenti constituisse, eamque verbis directis seu imperatiuis necessario concipi debuisse. Quum enim priscis temporibus testamenta per modum dispensationis conficerentur in comitiis, adeoque re vera leges essent, verbis imperatiuis conceptae; hunc loquendi modum postea, facultate testandi duodecim tabulis generaliter priuatis data, testatores retinuerunt, eumque Iureconsulti, solemnium verborum studiosissimi, tanquam necessarium ad vltimi elogii validitatem requisierunt. Inde *VLPIANVS f)* pronunciat: *heres institui recte potest his verbis: TITIVS HERES ESTO, TITIVS HERES SIT, TITIVM HEREDEM ESSE IVBEO: illa autem institutio: HEREDEM INSTITVO, HEREDEM FACIO, plerisque improbata.* Postea tamen ab hoc rigore recessum, ipso testante *VLPIANO g)*, qui verba quaedam omissa subintelligi tradit. Quare & *MARCIANVS h)* probat formulam: *TITIVS HEREDITATIS MEAE DOMINVS ESTO.* Praeprimis autem huc pertinet *CONSTANTII IMPERATO-*

d) L. 1. §. 4. D. de heredibus instituendis.

e) §. 9. I. de heredibus instituendis. L. 34. L. 88. D. eodem.
L. 7. §. 10. D. de minoribus viginti quinque annis.

f) Fragmentorum tit. 21.

g) L. 1. §. 3. sqq. D. de heredibus instituendis.

h) L. 48. pr. D. de heredibus instituendis.

RATORIS lex *i*), quae omnem solemnitatis observationem in heredis institutione sustulit, his verbis concepta: *Quoniam indignum est, ob inanem observationem irritas fieri tabulas & iudicia mortuorum, ademptis his, quorum imaginarius usus est, institutioni heredis verborum non esse necessariam observantiam, utrum imperatiuis & directis verbis fiat, aut inflexis. Nec enim interest, si dicatur: HEREDEM FACIO, vel INSTITVO, vel VOLO, vel MANDO, vel CVPIO, vel ESTO, vel ERIT; sed quibuslibet confecta sententiis, vel in quolibet loquendi genere formata institutio valeat, si modo per eam liquebit voluntatis intentio; nec necessaria sunt momenta verborum, quae forte seminecis & balbutiens lingua profudit. Et in postremis ergo iudiciis ordinandis amota erit solemnium verborum necessitas, ut qui facultates proprias cupiunt ordinare, in quacunque instrumenti materia conscribere & quibuscunque verbis uti, liberam habeant facultatem.* Apparet inde, secundum systema iuris Iustiniani heredis institutionem, ut praecedenti §o monstrauius, omnino esse caput & fundamentum testamenti; ita, ut herede non scripto, testamentum non valeat; formam autem solemnem quoad verba non desiderari, sed sufficere, si ex verbis testatoris, quacunque ratione expressis, euidenter constat, quem heredem, seu successorem universalem bonorum suorum habere velit; caetera denique omnia principia, hac lege non abrogata, etiam iure Iustiniano obtinere, quod scilicet nemo pro parte testatus & pro parte intestatus decedere possit, & quae de iure ad-

crescen-

i) L. 15. C. de testamentis.

crescendi, de herede in re certa, vel ex tempore, vel ad tempus instituto docuerant prisca sapientes, extra dubium est.

§. III.

HISTORIA TESTAMENTORVM GERMANICORVM.

Iam vt ad Germanos transeamus, necesse est. Apud *antiquissimos* Germanos nota tantum erat successio pactitia & legitima, neutiquam vero testamentaria *a*). Vsum deinde testamentorum *a Romanis* acceperunt Germani, & primo quidem condita sunt testamenta *extra Germaniam magnam* ab iis populis Germanicis, qui prouincias Romanas occupauerant sibi in Italia, Gallia, Hispania, regna condiderant. Quum enim Germani victores gentibus deuictis plerumque vsum legum consuetudinumque suarum, quibus antea in causis priuatis regebantur, etiam in posterum permitterent *b*); facile iis etiam vsum testamentorum, quem maxime colebant Romani, concesserunt. Quo facto ipsi hi Germani, nimirum Wisigothi, Ostrogothi, Burgundiones, Longobardi, Franci, hunc disponendi modum discentes, imitati sunt, prae-

- a*) TACITVS *de moribus Germanorum* cap. 20. *Heredes successoresque sui cuique liberi. Nullum testamentum.* Varie quidem circa hunc locum sententiam dixerunt interpretes, praesertim Iureconsulti, quos tamen in viam reduxit HEINECCIUS in *Elementis Iuris Germanici* lib. 2. part. 1. §. 141. sqq. & in *diss. de testamenti factione iure Germanico arctis limitibus passim circumscripta* §. 9. Thesin quoque generalem, testamentum plane ignota fuisse apud veteres Germanos, ex gentis genio firmat felicissimus Taciti interpres GEBAVERVS in *progr. de iure successionum apud veteres Germanos.* pag. 33. sqq.
- b*) Prolixe hoc demonstrat HEINECCIUS in *historia iuris* lib. 2. §. 15. sqq.

praesertim quum introducta religione Christiana clerici, patrimonia ecclesiarum & sua quoque per legata ad pias causas augeri posse perspicientes, testamenta maximo-pere probarent atque commendarent. Hinc mirum non est, Romanorum testamenta in ipsis etiam horum popu-
lorum Germanicorum legibus antiquis scriptis reperiri c).
*Insequentibus temporibus etiam in Germania magna, qua antea testamenta ignorabantur d), eadem condi coepe-
runt, itidem institutum promouentibus clericis, qui laicis facile persuadebant, non posse quidquam salubrius fieri, quam testamenta & donationes pro remedio ani-
mae*

c) Vid. v.c. EDICTVM THEODORICI OSTROGOTHORVM REGIS cap. 28. apud PETRVM GEORGISCH in *corpore iuris Germanici antiqui*. pag. 2212. Itemque LEX BVRGVNDIONVM tit. 60. §. 1. apud GEORGISCH pag. 382. & tit. 43. p. 367. LEX WISIGOTHORVM lib. 2. tit. 5. §. 12. 13. 14. p. 1908. sqq. lib. 4. tit. 2. §. 20. p. 1966. & lib. 5. tit. 2. §. 6. p. 1987. LEX ANGLIORVM ET WERINORVM tit. 13. p. 452. Quod idem saepe quoque inuenies in LONGOBARDORVM LEGIBVS, veluti *legibus Rotharis* 168. 169. 170. p. 971. *lege Aistulphi* 3. p. 1126. aliisque. Conf. IOANNES SCHILTERVS in *praxi iuris Romani in foro Germanico* Exerc. 14. §. 38. sqq. HEINECCIUS in *Elementis Iuris Germanici* lib. 2. part. 1. §. 175. sqq.

d) Occurrit quidem etiam in ipsis Germaniae interioris legibus antiquioribus vox *testamenti*. Sed obseruandum est, hanc vocem stilo latino eius aevi non semper significare vltimam voluntatem, sed plerumque quodcunque testimonium scriptum, quamlibet chartam, qua donatio aliudue promissum vel contractus alius probari potest. Ita in LEGE RIPVARIORVM tit. 59. §. 1. apud Georgischium l. c. p. 172. scriptura super emtione venditione confecta dicitur *testamentum venditionis*, & ibidem §. 8. p. 173. de probatione proponitur formula: *non malo ordine sed per testamentum hoc teneo*. Et in eadem lege tit. 60. p. 173. sqq. late disponitur de ratione conficiendi *testamenti* seu testimonii scripti. Conf. HEINECCIUS in *Elementis Iuris Germanici* lib. 2. part. 1. §. 155. & 180.

mae suae. Itaque initio quidem reges & principes tantum, postea vero etiam ingenui & plebei, saepius tamen accedente principis dispensatione, magno numero in fauorem ecclesiarum, monasteriorum aliorumque piorum corporum testamenta condebant; quae facultas tamen aliquando restringebatur, neque omnibus principibus Germaniae peraeque placuit. Hinc *Speculi Saxonic* auctor testamenta plane omittit, ex quo patet, Saxones tunc temporis nondum probasse testamenta, quae vero quoad pias saltem causas probat *Speculum Sueuicum* cap. 286. e). Tandem vero *recentioribus temporibus*, introducto ab initio priuatim, postea publica auctoritate probato corpore Iuris Romani Iustiniano, testamenta per vniuersam Germaniam condi coeperunt, eademque in leges imperii & prouinciarum constitutiones, ciuitatumque statuta migrarunt, nec non ipsa praxi ita firmata sunt, vt adhuc hodie generaliter recepta sint, magno reipublicae malo nec sine insigni iuris patrii & peregrini confusione.

§. IV.

DE IVRE TESTAMENTARIO GERMANORVM EX LEGIBVS SCRIPTIS ANTIQVIS.

Proposita Testamentorum apud Germanos non vno tempore nec vbique eodem modo receptorum historia bre-

e) Late haec omnia prosequuntur & exemplis illustant IOANNES ADAMVS KOPPIVS in *Iuris Germanici priuati specimine secundo de testamentis Germanorum iudicialibus & sub dio conditis*. §. 3. sqq. & HEINECCIUS in *Elementis Iuris Germanici*. lib. 2. part. 1. §. 180. sqq.

breuissima, iuris ipsius testamentarii reliquias tum ex Germanicorum populorum legibus scriptis antiquis, tum etiam ex moribus mediæ æui, inuestigabimus ideo, ut eo facilius rectiusque de differentiis iuris Romani & morum Germaniæ, & de vtriusque usu hodierno iudicari possit. Quod ergo ad leges antiquas scriptas attinet, facile patet, eas leges tantum particulares, minime vero Germanicas vniuersales fuisse; adeoque ex iisdem, quamuis testamentorum mentionem faciant, ius Germanicum, quod in doctrina de vltimis voluntatibus tum temporis commune fuerit, erui non posse. Quin nec ipsæ hæ leges inter se conueniunt, & hoc certum est, pleraque testamenta ad pias causas facta fuisse, per modum legatorum *a)*, ut adeo verosimile non sit, iisdem vniuersalem successionem fuisse determinatam, aut prohibitum, quenquam partim testatum, partim intestatum decedere. Quoad reliqua principia iuris Romani testamentarii obseruauimus, apud *Wisigothos* receptum fuisse, quod ambulatoria sit hominis voluntas vsque ad mortem *b)*; in legibus *Longobardicis* causæ quaedam exheredationis filiorum ex iure Romano adducuntur *c)*; circa effectum adquisiti iuris hereditarii *Wisigothi d)* seruarunt principium, quod pleraque gentes Germanicæ etiam medio æuo sequebantur: heredem ipso iure non teneri ultra vires hereditatis; ut adeo apud eosdem beneficio inuentarii opus non esset; contra vero *Ripuariis*

a) Vide e. g. ex LEGIBVS LONGOBARDICIS legem *Aistulphi* tertiam apud GEORGISCHIVM p. 1126.

b) LEX WISIGOTHORVM lib. 5. tit. 2. §. 6. p. 1987.

c) Vide *leges Rotharis* 168. 169. p. 971.

d) LEX WISIGOTHORVM lib. 7. tit. 5. §. 8. p. 2067.

riise) placuit, heredem indistincte omnes defuncti obligationes suscipere debere. Tandem *formam* testamentorum non vna ratione praescripserunt antiquae leges. Similis tamen ea omnino est testamentis Romanorum, paucis mutatis & additis hinc inde quibusdam requisitis, quae apud maiores nostros in genere in translationibus bonorum obseruabantur. Sic *Ostrogothorum* *f*) & *Burgundionum* *g*) leges certum testium numerum praescribunt. Omnium autem prolixissima in testamentorum forma ordinanda est *Wisigothorum* lex *h*), quae hoc in-

e) LEX RIPVARIORVM tit. 67. §. 1. p. 177.

f) Vide EDICTVM THEODORICI cap. 28.

g) LEX BVRGVNDIONVM tit. 43. p. 367. & tit. 60. p. 382.

h) LEX WISIGOTHORVM lib. 2. tit. 5. §. 12. p. 1908. fqq.

„Morientium extrema voluntas, siue sit 1) auctoris & testium
 „manu subscripta; siue 2) vtrarumque partium signis extite-
 „rit roborata, seu etiam 3) & si auctor subscribere, vel signum
 „facere non praevaleat, alium tamen cum legitimis testibus
 „subscriptorem vel signatorem ordinationis suae instituat, siue
 „quoque 4) si tantummodo verbis coram probatione ordinatio
 „eius, qui moritur, patuerit promulgata: haec ORDINA-
 „TIONVM QVATVOR GENERA omni perenniter valore
 „subsistant. Id tantum magnopere procurandum est, vt scri-
 „pturae illae, quae secundum PRIMI ET SECVNDI ORDI-
 „NIS confectionem sunt alligatae - - infra sex menses iuxta
 „legem aliam sacerdoti pateant publicandae. Et si forsitan con-
 „tingerit, vt in huiusmodi scripturis auctor, qui subscribere
 „debuit, signum impresserit, hoc ipsum testis, qui in eadem
 „scriptura subscriptor accessit, iurare curabit, quia signum
 „ipsum a conditore factum extiterit, & tum stabilis erit: illae
 „vero scripturae, quae sub TERTII ORDINIS alligatione
 „sunt editae - - tunc omni habeantur stabiles firmitate, quando
 „infra sex menses & ille, qui in eadem scriptura ad vicem mo-
 „rientis subscriptor accessit, & reliqui testes, qui ab eo rogati
 „sunt, coram iudice conditionibus factis iurauerint, quod in
 „eadem scriptura, a se subscripta, nulla sit fraus impressa,
 „sed secundum voluntatem ipsius conditoris habeatur conscri-
 „pta,

intuitu quatuor statuit testamentorum genera. Ex his igitur generaliter concludere licebit, nullum tunc ius commune testamentarium apud Germanos fuisse, neque apud eos populos, qui testamentis Romanis utebantur, exacte observatam fuisse eorum formam Romanam; neque etiam, quum testamenta plerumque tantum singularia legata continerent, heredis vniuersalis institutionem ad formam testamenti pertinuisse, adeoque in *Burgundionum* lege *i*) aliisque testamenta cum donationibus omnino potuisse comparari.

§. V.

DE IVRE TESTAMENTARIO GERMANORVM EX MORIBVS MEDII AEVI.

Mores medii aevi non minus variant circa testamentata siue *Geschäfte* *a*) ac veteris Germaniae leges scriptae. In eo conueniunt testamenta, hoc tempore condita, cum antiquioribus, quod plerumque tantum continerent legata

pta, & quod ab eo, qui eam condere voluit, rogati existissent, ut in eadem scriptura subscriptores accederent, & ad vicem conditoris ea legitime corroborarent. Illa vero voluntas defuncti, quae iuxta *QUARTI ORDINIS* modum, verbis tantummodo coram probatione promulgata patuerit, quae instante quocunque periculo conscribi nequiuerit, & tamen ab eo, qui moritur, iussa fuerit alligari, tunc robur plenissimum obtinebit, si testes ipsi, qui hoc audierint, & rogati a conditore extiterint, infra sex mensium spatium hoc, quod iniunctum habuerint, sua coram iudice iuratione confirment eiusdemque iuramenti conditionem tam sua, quam testium, manu corroborent.

i) Titulis iam citatis 43. & 90.

a) Vide loca *SPECVLI SVEVICI* mox citanda.

gata ad pias causas, seu donationes pro remedio animae factas; unde testamentum etiam dicebatur *Seelengeräthe*, eaque pia legata quibusdam necessaria in quacunque successione videbantur *b)*; ut adeo nec hoc aevo vniuersalis successio per testamentum necessario delata sit, nec igitur receptum fuerit Iuris Romani principium, quo nemo pro parte testatus & pro parte intestatus decedere posse dicitur, quippe quod recipi non potuit, quum ex principiis Iuris Germanici possessori non licuerit, bona hereditaria sine consensu heredum seu agnatorum extra familiam alienare. Circa effectum adquisitae hereditatis non conueniunt mores *Speculo Saxonico* & *Sueuico* relati. Secundum *Speculum Saxonicum* heres ipso iure non tenetur ultra vires hereditatis, & quidem mobiliaris *c)*, quum immobilia hereditaria sine heredum consensu onerari non poterant, adeoque beneficio inuentarii opus non erat; ita quoque reliqua defuncti facta seu promissa non tenebatur praestare heres, qui viuo testatore in eadem

b) Ita in *SPECULO SUEVICO* cap. 286. apud BERGERVM in *Collatione codicis Iuris Allemannici* p. 103. dicitur. Stirbt ain Mann, der weder Weib noch Ehind hat, und hat er varends Gut, damit er nicht geschäft hat, das erbent die nächsten Erben, der sey ainer oder mer, und man geb der Sel ir Tail. Similia habentur ibidem cap. 287. Und leyt ain Man an seinen Totpett, und hat weder Weib noch Ehind, und hat er varends Gut, das gent er, wem er will, wenn de Sel irn Tail hat. Hat er ainen Herren des er aygen ist, und ververt er an geschäft, sein varends Gut ist des Herren, und der sol der Sel das Vierdtail geben. Hoert er aber an ain Goghauß, das hat dasselb Recht. Wenn auch der Sel Tail werden sull, des der Mensch nicht schafft, da sol ain Tail werden dem Pfarrer, armen Leuten das ander, und allen den Pilgrent das Drittail, die über Mer varent.

c) Lib. I. art. 6.

eadem non consenserat, quo pertinent obligationes defuncti ex venditione, re nondum tradita *d)*, locatione *e)*, delicto *f)* & aliae. Contra ex sententia *Speculatoris Sueuici* heres non tantum omnia defuncti debita soluere *g)* sed & eius facta praestare *h)* tenebatur. Imprimis autem & hoc loco nobis dispiciendum est de varia *testamentorum forma*, hoc aevo apud Germanos usitata. Qua in re *sex* nobis praecipuis observanda veniunt *testamentorum genera*, quorum quatuor priora clericis debentur. Quum enim hi non sine causa metuerent, ne ob defectum solemnitatis cuiusdam Romanae saepissime nulla fierent testamenta in fauorem ecclesiarum facta, solemnitates & subtilitates iuris Romani testamentarii studio neglexerunt, omnemque nauarunt operam, ut ultimae voluntates vel secundum principia canonum coram parocho & testibus, vel saltem secundum modum simplicem apud Germanos, alias in translationibus bonorum usitatum, conderentur. Hinc I. notandum est **TESTAMENTVM CORAM PAROCHO ET TESTIBVS**, de quo iam a. 1228. in concilio Tolosano his verbis cauebatur: *Quum vero aliquis voluerit condere testamentum, hoc faciat sub testimonio sui presbyteri, vel alterius ecclesiasticae personae, si proprius non possit haberi sacerdos, adhibitis bonae opinionis viris, quos ad hoc voluerit accersire, & testamenta aliter facta vigorem non habeant, nec alicuius sint momenti.* Tres species sequentes

d) Lib. 1. art. 9.

e) Lib. 3. art. 77.

f) Lib. 1. art. 6.

g) Cap. 254. Edition. BERGERI pag. 15.

h) Vide cap. 325. p. 17. & cap. 334. p. 262.

quentes memorantur in SPECULO SVEVICO ⁱ). Igitur II. nobis est TESTAMENTUM PER ADSIGNATIONEM CENSUS FACTUM, quando quis res proprietatis suae ecclesiae tradebat, easque post modum sibi sub nomine precariae dari postulabat, sese suosque heredes annuo censui adstringens. III. TESTAMENTUM CORAM DOMINO VEL IUDICE PERACTUM dicebatur, quando res per traditionem symbolicam coram iudice vel domino transferebatur, adhibitis testibus alias consuetis. Ab his IV. TESTAMENTUM PER CHARTAS SIGILLIS MVNITAS, non minus faciendi modo, quam frequentia differebat. Quemadmodum enim hic nulla traditione symbolica opus erat; ita etiam clericis maxime arridebat hic modus tanquam breuissimus ad donationes ecclesiis faciendas, adeoque frequentissimus fuit. Circa haec vero testamenta, a clericis inventa, simul observanda sunt quaedam de *clausulis*, quas testamentis saepius adiici curabant. Quum enim scirent ex iure Romano; ambulatoriam esse hominum

VO-

ⁱ) Intelligo cap. 305. quo Germanorum successio pactitia cum Romanorum testamentaria mirum in modum confunditur: apud BERGERVM l. c. p. 33. his verbis: Ist das ain Man seinem Freund Gut schaffen wil nach seinem Tod, wil er im das sicher machen, er sol im Brief geben, besiegelt mit ains Bischofs, oder mit ains Layenfürsten Insigel, oder mit ains Chlosters oder ainer Stat Insigel, oder der Stettherrn Insigel, oder des Landrichters Insigel; oder soll für seinen Herrn, oder für seinen Richter varen, und sol die tze Gezeugen nemen, und ander, die darpen sind. Und will er imß dann gar vest machen, und in wol besorgen, so setz er im ainen Trins daraus, damit gewint er ein Gewer daran, und das Gut, das im also gemacht wird, das mag er mit dem Rechten nicht verliesen. Hat er aber Erben, die versprechen es.

voluntatem vsque ad mortem: formulas easque partim satis inepte ex ipso iure Romano excogitarunt, quibus testamentum ad instar pacti successorii Germanici irrevocabile redderetur; quo ipso peregrinum ius cum domestico egregie miscébatur. Huc pertinent clausulae *stipulationis k)* & *execrationis l)*; nec minus testamenta firmabantur *iuramentis*, vel *datis obsidibus*, vel adiecta *poena* filco soluenda: quare saepius etiam testamenta dicebantur *firma*, *irrevocabilia*, *perpetua*. Ex quo denique principes seculares passim leges condiderunt de bonis immobilibus in potestatem clericorum nullo modo transferendis, simul cogitari coepit de mediis, quibus impediri posset, ne per testamenta id fieret. Hinc V. TESTAMENTVM IUDICIALE ortum eo sensu, ut alia ratione fieri non possit. Ut enim magistratui semper esset occasio, testatores piis causis nimium fauentes, in viam reducendi, status imperii seculares partim specialibus privilegiis caesareis impetrarunt, partim suis ipsorum constitutionibus provincialibus passim sanxerunt, ut civium suorum ultimae voluntates non nisi coram iudicio conderentur, atque insciis magistratibus facta testamenta esse debeant nulla. Ad eundem finem, ut scilicet nimia legata ad pias causas restringantur, tendit VI.

T E-

k) Ita v. c. occurrunt formulae: *firma & immutabilis haec traditio in sempiternum permaneat cum stipulatione subnixa: ut & haec: nihil valeat vindicare, Aquiliae & Archadiae legis stipulatione subnixa.*

l) Scilicet adiciebantur plerumque dirae maledictiones & execrationes contra eos, qui ausuri essent eiusmodi legata ad pias causas infringere. Conf. IOAN. SAM. STRYKII diss. de *execrationibus testatorum* & T. ISAEI *Epistola de diris & execrationibus*, quibus piae fundationes sunt munitae.

TESTAMENTVM SVB DIO CONDITVM. Scilicet apud Germanos ex antiquissima consuetudine receptum erat, vt bonorum, immobilium praesertim, translatio non aliter valeret, quam si transferens statu sanitatis gauderet, in huiusque signum virium corporis specimen ostenderet *m*). Hoc passim ad testamenta omnesque ultimas voluntates tractum est, ita vt & ad earundem validitatem requirerentur certae sanitatis probationes, vnde eiusmodi testamenta ungehabet und ungestabt fieri dicebantur *n*). Haec, quae de variis testamentorum generibus, media aetate in Germania vsitatis, strictim enarrauimus, latius exposita atque exemplis illustrata sistit laudatus KOPPIVS *o*), quorum vero vltior discussio huc non pertinet. Ex praedictis autem hoc facile colligitur, etiam medio aevo neque *formam*, neque *effectus* iuris testamentarii Romani generaliter probasse Germanos, sed testamentum etiam sine heredis institutione, immo etiam per modum pacti condi potuisse. Et quum, vt vidimus, pro temporum locorumque varietate diversi fuerint mores, recte etiam concluditur, nullum his temporibus extitisse ius germanicum testamentarium commune.

§.VI.

m) Videatur imprimis SPECVLVM SAXONICVM lib. I. art. 52. ibique glossa.

n) Ita V. C. STATVTIS COLONIENSIBVS ab HEINECCIO cit. diff. de testamentifactione inre Germanico arctis limitibus passim circumscripta §. 15. adductis, disponitur: So wer einig sein Erbe durch Testament oder Vermächtniß vergeben, oder besetzen wollte, der sol ungehalten und ungeleitet sieben Fuß lang gehen, als das von Alters gewöhnlich gewesen ist.

o) cit. specim. de testamentis Germanorum §. 5. sqq.

§. VI.

DE VSV IVRIS ROMANI IN GERMANIA.

Perlustratis, quantum pro instituto nostro opus erat, Germaniae antiquioris iuribus testamentariis, iam de iure, quo hodie circa ultimas hominum voluntates utimur, paullo plenius dicendum est. Quemadmodum vero inter varia iura priuata, quibus Germania regitur, generatim & praestantia, & usu practico prae caeteris eminet Ius Romanum Iustinianicum, ita id imprimis de iure successionum, tum testamentariarum, tum legitimarum affirmandum esse arbitror. Quod ut recte intelligatur simulque rite probetur, obseruandum ante omnia est, ius illud Romanum iam ante eiusdem publicam & generalem receptionem inter priuatos usum quendam praestitisse. Etenim Diplomata seculi XII. & sequentium satis superque ostendunt, iam tum priuatos plurima conuentionibus aliisque negotiis suis ex iure Romano immiscuisse, imprimis renunciationes exceptionum, v. c. doli, non numeratae pecuniae, laesionis ultra dimidium; ex quo facile est intellectu, etiam compilatores statutorum antiquiorum, legumque & morum provincialium saepius quaedam ex iure Romano immiscuisse *a*). Deinde vero quum a. 1495. imperante
MAXI-

a) Vide HEINECCII *historiam iuris* lib. 2. §. 55. sqq. Clarissimi RICCI *Spicilegium historico-diplomaticum*, quo iuris Iustiniani in aulis Germanorum principum atque personarum illustrium adoptati usus pragmaticus iam inde a seculo XIII. & XIV. ex ipsis fontibus ad illustrandam historiam iuris eruitur & ostenditur. Illustr. STRYBEN *Nebenstunden* V Th. pag. 15. sqq.

MAXIMILIANO I. IMPERATORE res imperii iudiciaria ordinaretur, statim iuris Canonici & Romani publica auctoritate & ipsis imperii legibus habebatur ratio, ut ea iura peregrina sub nomine iuris communis, & speciatim ius Romanum sub nomine des gemeinen geschriebenen Kayserlichen Rechts, tanquam decidendi fontes generales praescriberentur iudicibus, ubi leges particulares Germanicae deficerent. Haec autem legalis receptio fiebat quasi opinione necessitatis, quia doctores iuris publici tum temporis credebant, ius Romanum non esse peregrinum aliquod ius, sed domesticum, hodiernosque Imperatores Germanicos successores esse veterum Romanorum imperatorum *b*). Quo posito, mirum non est, tum in doctrinalia, tum in leges imperiales, prouinciales, statuta, & ipsam denique praxin atque priuatorum negotia omnia sese insinuasse huius iuris usum, eiusque cum domesticis moribus mixturam *c*). Simul autem & hoc intelligitur, ius Romanum, quatenus vim legis in Germania habet, omnino esse recentius iuribus istis antiquis Germanicis, quae vel legibus scriptis iam tum antiquatis, vel speculis aliisque consuetudinum collectionibus medii aevi continentur, adeoque
his

b) Ita certe MAXIMILIANVS I. in der königlichen Satzung von den Gotteslästerern, zu Worms a. 1495. aufgerichtet, Iustinianum nostrum laudat antecessorem suum, verbis: demnach zu mehrer Nachfolg und Ehr Gottes, und der Menschen Heyl, wiewand Kayser Justinianus, unser Vorfahr am Reich, loeblicher Gedächtniß, männiglich zu halten, ernstlich ermahnet und strenglich gebotten hat &c.

c) Vide Illustris Iureconsulti nostri PÜTTERI, praeceptoris mei summo studio deuenerandi, *Elementa Iuris Germanici*. §. 19. sqq.

his omnino per Ius Romanum derogatum fuisse. Est itaque hodie ius Romanum in Germania subsidarium, sed non nisi respectu legum recentiorum & morum actualiter conseruatorum, qualis conseruatio non allegatis speculis, sed testibus praesentibus demum probari potest. Quare errant, qui legibus istis Germanicis antiquis hodie eundem vigorem tribuunt, quem olim vel habuerunt; vel habuisse finguntur; errant quoque, qui omnia statuta Germanica ex solo iure Germanico, nunquam ex iure Romano, interpretationem capere statuunt; neque hi recte vident, qui putant, in negotiis origine Germanicis ius Romanum nunquam & ne minimum quidem vsum praestare posse; neque tandem eorum sententiam probare possum, qui in casu dubiae interpretationis legis cuiusdam Romanae, eum significatum semper praefendum esse credunt, qui proxime conueniat cum legibus antiquis Germanicis *d*). Generaliter potius recte affirmatur, ius Germanicum antiquum tum demum in foro vsum praestare, si eius conseruatio iudicialis in determinato loco testibus aliisque probandi argumentis legitimis demonstratur: Caeterum vero leges hodiernas Germanicas omnino praeferrí debere iuri Romano, quod hoc respectu tantum subsidarium est, & in doctrinis mere Germanicis vel plane nullum vel exiguum saltem habere vsum.

§. VII.

d) Errores hosce prolixè refutauit consummatissimus Iureconsultus, Illustris STRYBEN in elegantissima commentatione: von dem Mißbrauch und guten Gebrauch der alten Deutschen Rechte, quae extat in den Nebenstunden. V. Th. pag. 1. sqq.

§. VII.

DE IVRE TESTAMENTARIO GERMANORVM
HODIERNO COMMVNI GENERATIM.

Ex his, quae de usu iuris Romani in Germania diximus, iam facile colligere licebit, qualis hodie sit usus iuris testamentarii apud nos, & quo iure circa ultimas voluntates utamur. Totum scilicet Ius Iustinianicum quum non tantum privato ausu, sed publica legum imperii approbatione in Germaniae fora introductum sit, etiam nobilissima huius iuris pars, quae de testamentis aliisque ultimis hominum sententiis disponit, utique introducta est. Quare quum testamenta nostra sine dubio sint originis Romanae, intrepide affirmamus, in causis testamentariis hodie Ius Romanum apud nos constituere regulam, nec quidquam contra illud valere, quod forsitan ex antiquis Germaniae consuetudinibus allegari posset, nisi eius actualis conseruatio probari potest. Quidquid igitur Ius Romanum de testamentis docet, apud nos etiam usum forensem praestat, nisi quis contrariam legem recentiorem, vel antiquioris iuris Germanici conseruationem docere possit. Res eo minus dubii habet, quo clarior est ipsis imperii legibus declarata specialis doctrinae testamentariae Romanae confirmatio. Pertinet huc imprimis lex MAXIMILIANI I, quae dicitur *Ordnung der Notarien* de a. 1512, in qua, ubi de testamentis agitur, omnia fere iuris Romani capita ad verbum recitantur & confirmantur, non modo quoad essentialia declarationis ultimae voluntatis, sed etiam quoad formalia. Exponuntur enim ibidem differentiae inter testa-

testamenta & codicillos, testamenta sollemnia & minus sollemnia, scripta & nuncupatiua, qualitas testatoris & testium, subscriptio & subsignatio testamenti, singularia in testamento coeci obseruanda, & quae sunt reliqua. Itaque probare non possum principia generalia, quae praestantissimus Iureconsultus Koppivs a) de iure testamentario hodierno suppeditat. *Prima viri doctissimi regula ita se habet: cuilibet hodie adhuc liberum est, utrum velit secundum ius Romanum, an secundum mores Germanorum (antiquos intelligit) testari.* Sed hoc idem esse mihi videtur, ac si dixeris, cuilibet licitum esse, contra legem imperii agere. *Regula secunda: quodcumque ius in testamento condendo elegit testator, secundum eiusdem principia quoque ipsius testamentum est diiudicandum,* eo in loco vera esse potest, vbi leges particulares, vel statuta permittunt, praeter testandi modum Romanum, etiam secundum mores antiquos voluntatem suam ultimam declarare; extra hunc casum vero regula otiosa est, quum regulariter talis electio priuatis non competat, per dicta ad regulam primam. Adhuc minus placet *regula tertia, qua docet, quaecumque ius statutarium testamentis admiscuit ex iure Romano, ea ita esse interpretanda, ut quam minime recedatur a moribus patriae antiquis.* Quum enim testamentum sit negotium Romanum, & ut diximus §. praecedenti, compilatores statutorum hodiernorum plerumque doctores iuris Romani fuerint, ex eoque iure doctrinas immiscuerint, ipsa ratio suadet, haec ex iure Romano, ex quo deprompta sunt, interpretationem capere, non ex moribus Germanicis

a) Cit. specim. de testamentis Germanorum §. 14.

nicis antiquis, nisi singulares circumstantiae & imprimis huiusmodi morum particularis conseruatio aliud requirant. Aequè falsa videtur *quarta regula*, quae ita exprimitur: *quidquid ex antiquo testandi modo ius statutarium in specie haud correxit, illud adhuc hodie secundum principia iuris patrii, non Romani, est diiudicandum*. Ex iis enim, quae §. praecedenti diximus, patet, non opus fuisse speciali abrogatione morum antiquorum, sed introducto publica auctoritate iure Romano, eo ipso omnes mores antiqui contrarii abrogabantur, quatenus tum temporis non amplius actualiter seruabantur. Verum ergo est principium nostrum, extra casum legis particularis expressae consuetudinisue probatae ius Romanum testamentarium esse hodie apud nos ius commune & vniuersale, a cuius praescriptis, recedere priuatis non licet.

§. VIII.

DE HEREDIS INSTITUTIONE HODIERNA.

Quae de testamentorum Romanorum usu in genere diximus, ea iam facile ad principia iuris testamentarii Romani, quorum supra §. I. & II. mentionem iniiecimus, applicari possunt, & de iure hodierno communi omnino applicari debent, quum, integra quadam doctrina generatim recepta, omnia simul eius principia recepta esse iure dicantur. Itaque & hodie apud nos ambulatoria erit vltima hominum voluntas vsque ad mortem, neque quisquam poterit pro parte testatus & pro parte intestatus decedere, nisi diuersitas bonorum, de quibus saepius in Germania libera disponendi facultas non

Non competit, aliud requirat *a*). Porro is est etiam apud nos effectus adquisiti iuris hereditarii: quod heres omnes defuncti obligationes suscipere debeat, quamuis bona a defuncto relicta non sufficiant; nisi beneficio inventarii usus fuerit. Praeprimis autem hodie adhuc heredis institutio est caput ac fundamentum testamenti, quamuis, ut de iure Iustiniano, ita & hodierno non requirantur formulae quaedam solennes, sed quaecunque verba aequipollentia, & quae vocantur communia, sufficiant, ex quibus constat, quem quis successorem in bona sua uniuersalem habere velit, quo pertinent ex doctrina practicorum non incongrua, verba; *Unter sich theilen, folgen und werden, verschaffen, vermachen, verschreiben, anweisen, zueignen, zuwenden, verfestiren, bescheiden, hinterlassen, haben sollen, behalten sollen, ansterben, & quae sunt similia b*). Es iisdem rationibus hodiernum non modo generatim obtinet inter coheredes ius adcrescendi *c*), sed & vnico heredi, in re cer-

a) Vid. PETRVS MÜLLER in collegio publico ad tit. D. de diuersis regulis iuris antiqui part. I. pag. 44. sqq. IOANNES SCHILTERVS in praxi iuris Romani in foro Germanico Exerc. 38. §. 80. SAMVEL STRYK in in usu moderno pandectarum lib. 28. tit. 5. §. 8.

b) Conf. CARPZOVII iurisprudentia forensis part. 3. const. 4. def. 12. & const. 9. def. 7. SCHILTERI praxis iuris Romani in foro Germanico Exerc. 38. §. 83. 86. STRYKII usus modernus pandectarum lib. 28. tit. 5. §. 1. & 6. LEYSERI Meditationes ad pandectas spec. 360. m. I. 2. WERNHERI Observationes forenses tom. 1. part. 3. obs. 226. BOEHMERI Consultationes & decisiones tom. 2. part. 1. resp. 659. 694. 731. part. 2. resp. 868. & tom. 3. part. 3. resp. 534. Ill. PUFFENDORFFII Observationes Iuris uniuersi Tom. 2. obs. 143.

c) Vide PHILIPPI Vsum practicum institutionum lib. 2. eclog. 82. STRYKIVM l. c. lib. 28. tit. 5. §. 9. CARPZOVIVM D l. c.

certa instituto adcreſcunt reliqua vniuerſa bona *d*). Igitur quae inter heredis institutionem Romanam & Germanicam hodiernam intercedunt differentiae, hae fere ſunt, quod apud nos ex principiis iuris canonici *e*) heredis institutio etiam in arbitrium tertii conferri poſſit, & quod ſerui ſeu homines proprii & heredes recte ſcribantur, & hereditatem proprio nomine adquirant, neque huiusmodi ſerui apud nos quoad adquiſitionem ſint heredes neceſſarii. *f*)

§. IX.

DE IVRE TESTAMENTARIO GERMANORVM HODIERNO PARTICVLARI.

Quamuis vero ex antea dictis abunde pateat, ius Romanum hodie in Germania quoad cauſas vltimarum voluntatum eſſe ius commune regulamque conſtituere, negari tamen nequit, fuiſſe paſſim conſeruata quaedam iura Germanica antiqua, vel nouis etiam legibus prouincialibus & ſtatutis quaedam principia testamentaria ſtabilita, quae legibus Romanorum minime conueniunt; quae-

l. c. part. 3. conſt. 2. def. 14. ſqq. BOEHMERVM l. c. tom. 3. part. 2. reſp. 312. & IOANNEM AVGVSTVM BACHIVM in diſſ. de iure adcreſcendi. §. 18.

d) Conſentiunt STRYK *l. c. lib. 28. tit. 5. §. 7. PHILIPPI l. c. lib. 2. eclog. 59. CARPZOVIVS l. c. part. 3. conſt. 2. def. 5. LEYSER l. c. integro ſpecimine 361.*

e) Cap. 13. X. de teſtamentis.

f) Confer. IOANNES TOBIAS CARRACH diſſ. *de differentiis Iuris Romani & Germanici in heredis institutione voluntaria.*

quaeque adeo in dato loco exceptionem a iure communi constituunt, tanquam iura particularia. Exempli gratia quaedam tantum adducamus. Ita quoad *personam testatoris* quibusdam locis adhuc hodie requiritur sanitas corporis; aliis certus annorum numerus ultra pubertatem in testatore exigitur; alibi feminae testatrices restringuntur, rursus alibi hagenstolzii facultate testandi non gaudent. Quoad *heredem* non ubique licet, pias causas in immobilibus heredes scribere. Circa *obiectum* quoque, de quo quis testatur, occurrunt varia iura particularia, quo pertinent leges, quae tantum de mobilibus, vel tantum de acquisitis, vel etiam solummodo de certa quadam bonorum siue hereditariorum siue acquirentium parte quenquam testari permittunt; nec non restrictiones circa res geradicas & expeditorias. Quoad *effectum* acquisiti iuris hereditarii adhuc in quibusdam locis heres ipso iure non ultra vires hereditatis tenetur, ut adeo opus non habeat beneficio inventarii; quin etiam alicubi non attenditur necessitas iuris adcrescendi, abrogata quoque alibi Trebellianica & Falcidia &c. Ad hanc Germanorum rem testamentariam particularem, cuius plenior discussio ad institutum meum non pertinet, illustrandam faciunt IOANNES GOTTLIEB HEINECIVS a) & IOANNES HEVMANNVS. b)

§. X.

a) Diff. de testamenti factione iure Germanico arctis limitibus passim circumscripta. §. 12. sqq.

b) Exercitationum iuris uniuersi, praecipue Germanici Vol. I. spec. 1-8. Ibidem quoque spec. 15. & 16. Varia statutorum legumque prouincialium loca, huc pertinentia, reperiuntur adiecta.

§. X.

HISTORIA IURIS LVBECENSIS
TESTAMENTARII.

Ad haec iura particularia Germanica, quibus quaedam vel ex moribus antiquis Germaniae retenta, vel nouiter sancita sunt de testamentis, iuri communi Romano contraria, pertinent etiam imprimis **STATUTA LVBECENSIA**, quibus patria mea hodie regitur, quibusque etiam extra territorium Lubeeense adhuc insignis est auctoritas *a)*. Antequam vero ea, quae ius patrium de vltimis voluntatibus habet singularia, exponamus, pauca quaedam de historia huius iuris, ab aliis latius

a) Conf. Vir illustris & de republica Lubecensi insigniter meritus Syndicus, iurisprudentiae Germanicae Decus eximium, **IOANNES CAROLVS HENRICVS DREYER** in *diff. de formula receptionis iuris Lubecensis eiusque indole forensi in ciuitatibus Holsatiae*. **ERNESTVS IOACHIMVS DE WESTPHALEN** in *monumentis ineditis rerum Germanicarum, praecipue Cimbricarum & Megapolensium*. Tom. IV. N. 30. pag. 3203. sqq. ubi exhibetur collectio diplomatum praecipuorum de receptione & usu Iuris Lubecensis in ciuitatibus Cimbricis ab a. 1232. usque ad annum 1692. **IDEM** *diff. de indole practica iuris Lubecensis in ciuitatibus Mecklenburgicis*. **IOACHIMVS ANDREAS HELWIG** *diff. de Iuris Lubecensis non usu in ciuitatibus Pomeraniae*. Illustris Iurisconsultus, Ordinis Iuridici in hac inclyta Academia hoc tempore summe spectabilis Decanus, Praeceptor meus nunquam non grata mente deuenerandus **GEORGIVS LVDOVICVS BOEHMER** *progr. de iure fisci ciuitatibus mediatis vi concessi iuris Lubecensis non competente*. **CHRISTIANVS GOTTLIEB RICCIUS** von Stadtz *gesetzen* lib. I. cap. 6. **DAVID MEYIVS** in *prolegomenis, commentario suo in Ius Lubecense praemissis* quaeft. 2. sqq.

tius deducta *b)*, & imprimis quatenus testamenta concernit, praemonenda videntur. Prima scilicet urbis nostrae statuta sine dubio moribus Germanicis, Saxonice imprimis & Sufatensibus, constabant, quod tum hodierna statuta, plures prisca iuris Germanici reliquias continentia, indicant, tum adhuc clarius loquuntur antiquiora exemplaria statutorum, quae ad requisitionem aliarum ciuitatum subinde aliquantulum aucta dabantur. Itaque ab initio leges nostrae de testamentis reliquisque ultimis voluntatibus plane tacent. Exemplum esse potest Codex Iuris Lubecensis a. 1266. ciuitati Dantiscanae datus, quem ex Codice membranaceo edidit illustris DREYERVS *c)*; quo nihil reperies de testamentis. Ex quo vero temporibus insequentibus etiam Doctores Iuris Romani & Canonici ad reuisionem & emendationem statuto-

b) Vid. DAVIDIS MEVII *commentarius in Ius Lubecense* prolegom. quaest. I. WOLFGANGI ADAMI SCHOEFFII praefatio, quam nouae editioni commentarii Meuiani praemisit. IOANNIS GOTTLIEB HEINECCII *Historia Iuris* lib. 2. §. 88. CHRISTIANI GOTTLIEB RICCI opus von Stadtgesetzen lib. I. cap. 5. ERNESTI IOANNIS FRIDERICI MANTZELII diss. *de ratione status Iuris Lubecensis*. CHRISTIANI GODOFREDI HOFFMANNI progr. *de Iuris Lubecensis antiquo quodam codice*. Perillustris CHRISTIANI DE NETTELBLADT progr. quo nouam de fontibus iuris Lubecensis coniecturam proponit; & aliud, quo coniecturam suam de fontibus Iuris Lubecensis modeste vindicat. ERNESTI IOACHIMI DE WESTPHALEN diss. *de origine & fontibus iuris Lubecensis, eiusque usu, auctoritate, elogio & subsidiis*. IOACHIMI LUCAE STEINII Vorbericht von der Natur und Beschaffenheit des Lübschen Rechts, quem discursum praeliminarem praemisit tomo primo seiner Abhandlung des Lübschen Rechts.

c) In der Sammlung vermischter Abhandlungen, I. Th. pag. 443. sqq.

tutorum, eorumque, vt vocabant, reformationem in consilium adhibebantur, etiam in ius Lübecense plura migrasse iuris peregrini capita, res ipsa docet; quo pertinent variae doctrinae, partim in vltima reuisione primum insertae, partim iam antea adiectae, de vltimis voluntatibus, hypotheca, dote, fideiussoribus, euictione, infamia aliisque; quamuis propterea reliquiae prisci iuris Germanici non plane neglectae sint. Quare conditores nouissimae reuisionis in praefatione non sine causa dicunt: Es wird zwar ein jedermann in fleißiger Durchlesung und Erwägung der Articul an sich selbst befinden, daß solch Recht mehrentheils den beschriebenen Kayser, so wol auch den Sächsischen Rechten und Gewohnheiten nicht allerding ungemäß. Und ob wol darinnen etliche specialia in Absonderung der Kinder, zugebrachten Gut der Frauen, welchen die Kayser-Rechte sonderlichen favorisiren, in Erbtheilung und etlichen andern wenig Puncten begriffen, welche von den beschriebenen Rechten discrepiren, und dem Leser zu geschwinde und scharf zu seyn Bedencken machen möchten, so ist aber solches also befunden, darinnen täglich in viridi obseruantia gehalten und practisiret worden, daß es sich zu ändern keinesweges gebühren wollen.

§. XI.

DE IVRE TESTAMENTARIO LVBECENSI HODIERNO IN GENERE.

Quamuis itaque negari non possit, etiam apud Lübecenses receptum esse ius Romanum tamquam commune; in vltimis tamen voluntatibus quam maxime haec iura

iura inter se differunt, pluraque habent statuta nostra, quae Romanis legibus minime conueniunt, etsi propterea affirmare non audeam, plane nullum vsum apud nos praestare ius Romanum testamentarium; quin potius iis capitibus, quae indecisa reliquerunt legislatores Lubecenses, omnino saepius applicari posse principia Romana, saluis moribus Germanicis statuto seruatis, infra videbimus. Quae vero ius nostrum Lubecense de testamentis & reliquis vltimis voluntatibus habet singularia, ad pauca nos capita reuocabimus. Quod igitur primo *personam testatoris* attinet, in eo conuenit ius nostrum cum iure recepto Romano, immo cum ipsa ratione & natura rei, quod testator sanae mentis esse debeat *a)*; quamuis corporis sanitatem, quam olim exigebant maiores nostri (§. V.) & adhuc hodie quaedam leges (§. IX.) desiderant, non requirat *b)*. Id vero singulare est, quod feminis testamenti factio actiua regulariter non competat, nisi mulier mercatrix sit, vel alias bona adquisita habeat, vel maritus defunctus illud praecedente testamento permiserit *c)*. De *herede eiusque institutione*

So

a) Statutorum Lubecensium Lib. 2. tit. 1. art. 1. Welch ein Mann ein Testament machen wil, der sol seyn bey voller Vernunft uud mächtig seiner Sinnen.

b) Lib. 2. tit. 1. art. 4. Ist ein Mann frantz und ordnet sein Testament. Ibidem art. 7. Ordnet jemand seinen letzten Willen und Testament; er sey gesund oder frantz, so sol ic.

c) Lib. 2. tit. 1. art. 10. Wann ein Mann und seine Ehefrau ein testamentum reciproce machen, ob dasselbe wohl nach beschriebenen Rechten beständig, so wird doch solch Testament nach Lübischem Rechte nicht zugelassen, sondern so ferne die Frau zuvorn einen Mann gehabt, der ihr von dem Gute, welches er in seinem Testament ihr bescheiden, auch ein Testament zu machen, ausdrücklich erlaubet hat, so mag sie sich

sich

So sequenti dicemus. Quoad *obiectum*, seu bona, de quibus testamento disponitur, generatim observandum, sicut omnem aliam alienationem *d)*, ita etiam testamentariam translationem *e)* bonorum *hereditariorum f)* non nisi consensu heredum accedente legitime fieri posse, ut adeo testamentum, de bonis hereditariis sine proximorum consensu factum, sit nullum, idque tantum libere condi de bonis *adquisitis*. Neque etiam contra *portionem statutariam*, coniugi superstiti debitam, aliquid testamento disponi posse, docent principia communis bo-

sich solcher ihres verstorbenen Mannes gegebener Macht gebrauchen, und von gemeldten Gütern ihrem andern Mann, oder wem sie will, legata verordnen. Also mag auch der Mann für sich ein besonder Testament machen, und seiner Ehefrauen, was er ihr gönnet, geben und legiren. Ibidem art. 14. Es kann keine Frau nach Lübischem Rechte ein Testament machen, es sey ihr dann die Macht von ihrem verstorbenen Manne in seinem Testament gegeben; doch von den Gütern, welche ihr der Mann gegeben und zu verfestigen vergönnet hat, und nicht von Erbgütern. Wäre sie aber eine Kauffrau und also vor dem Rathe gezeuget, so mag sie ein Testament machen von ihrem wohlgewonnenen Gute, doch mit ihrer Vormünder und nehesten Erben Einwilligung.

d) Vid. Lib. 1. tit. 9. & 10.

e) Vid. Lib. 2. tit. 1. art. 2. & 14.

f) Ad haec bona hereditaria iure Lubecensi plura referuntur quam alibi. Ita enim habent Statuta Lib. 1. tit. 10. art. 6. Alles ist nach Lübischem Rechte wohlgewonnen Gut, was kein Erbgut ist. Erbgut aber wird geheissen allerhand Gut, welches einem Menschen anfallen mag von seinen Eltern, oder Blutsfreunden, in aufsteigender, niedersteigender und Seitlinien. Conf. IACOBVS FRIDERICVS LVDOVICI diss. de diuerso iure bonorum adquiretorum & hereditariorum. IOACHIMVS LVCAS STEIN in der Abhandlung des Lübschen Rechts. II. Th. §. 59. sqq. CHRISTIANVS GOTTLOB HALTAVS in glossario Germanico medii aevi. p. 361. sqq.

bonorum inter coniuges vniuersalis g). Speciatim legata omnem paginam faciunt in testamento Lubecensi, eaque hoc iure nonnunquam etiam ex imperfecto testamento adquiruntur h); & imprimis *legata ad pias causas* primo omnium loco soluenda sunt i), licet forsan testamentum ob defectum solemnitatum sit inualidum k). De Lege Falcidia infra (§. XX.) dicemus. Et quum ea, quae

g) Conf. IOACHIMVS LVCAS STEIN in der Abhandlung des Lübschen Rechts II. Th. §. 114. sqq. Perillustris CHRISTIANVS DE NETTELBLADT diss. *de portione statutaria Lubecensi*. DIETERICVS HERMANNVS KEMMERICH progr. *de successione coniugum ex statutis urbis Lubecensis*.

h) Lib. 2. tit. 1. art. 4. Ist ein Mann frantz und ordnet sein Testament, darinn er die legata benennet seinen Freunden, oder zu milden Sachen, oder wo er die sonst hin vergiebt, und übergiebt dasselbe den Rathmannen, welche es auch, wie gebräuchlich, empfangen: widersprechen dann solch Testament alsbald seine, oder seiner Frauen Freunde gegenwärtig, und der Testator die ganze Sache begehret stehen zu lassen bis auf den folgenden Tag, darüber er unverändertes Testaments verstürbe; würden dann die legatarii ihre legata zu Recht fordern, nach Inhalt des Testaments, sollen sie ihnen gereicht werden. Dann solche legata, welche in die Schrift kommen, sollen alle kräftig seyn, ausserhalb deren Legaten, die da sonst aus andern Ursachen gerichtlich besprochen werden.

i) Lib. 2. tit. 1. art. 7. Ordnet jemand seinen letzten Willen und Testament, er sey gesund oder frantz, so sol man von dem Testament erstlich bezahlen die Schuld, darnach, was zu Gottes Ehr und milden Sachen gegeben ist, um das übrige sol es ergehen nach laut des Testaments.

k) Lib. 2. tit. 1. art. 13. Unangesehen, daß etliche Testamente, aus rechtmäßigen Ursachen, und aus Mangel der gebührlichen Requisiten nicht confirmiret werden können; so sollen doch nichts desto weniger die legata, zu Gottes Ehr und milden Sachen gegeben, die Testamentarien zu bezahlen schuldig seyn.

So sequenti dicemus. Quoad *obiectum*, seu bona, de quibus testamento disponitur, generatim observandum, sicut omnem aliam alienationem *d)*, ita etiam testamentariam translationem *e)* bonorum *hereditariorum f)* non nisi consensu heredum accedente legitime fieri posse, ut adeo testamentum, de bonis hereditariis sine proximorum consensu factum, sit nullum, idque tantum libere condi de bonis *acquisitis*. Neque etiam contra *portionem statutariam*, coniugi superstiti debitam, aliquid testamento disponi posse, docent principia communis bo-

sich solcher ihres verstorbenen Mannes gegebener Macht gebrauchen, und von gemeldten Gütern ihrem andern Mann, oder wem sie will, legata verordnen. Also mag auch der Mann für sich ein besonder Testament machen, und seiner Ehefrauen, was er ihr gönnet, geben und legiren. Ibidem art. 14. Es kann keine Frau nach Lübischem Rechte ein Testament machen, es sey ihr dann die Macht von ihrem verstorbenen Manne in seinem Testament gegeben; doch von den Gütern, welche ihr der Mann gegeben und zu verfestigen vergönnet hat, und nicht von Erbgütern. Wäre sie aber eine Kauffrau und also vor dem Rathe gezeuget, so mag sie ein Testament machen von ihrem wohlgewonnenen Gute, doch mit ihrer Vormünder und nehesten Erben Einwilligung.

d) Vid. Lib. 1. tit. 9. & 10.

e) Vid. Lib. 2. tit. 1. art. 2. & 14.

f) Ad haec bona hereditaria iure Lubecensi plura referuntur quam alibi. Ita enim habent Statuta Lib. 1. tit. 10. art. 6. Alles ist nach Lübischem Rechte wohlgewonnenen Gut, was kein Erbgut ist. Erbgut aber wird geheissen allerhand Gut, welches einem Menschen anfallen mag von seinen Eltern, oder Blutsfreunden, in aufsteigender, niedersteigender und Seitlinien. Conf. IACOBVS FRIDERICVS LVDOVICI *diff. de diuerso iure bonorum adquiretorum & hereditariorum*. IOACHIMVS LV-CAS STEIN in der Abhandlung des Lübschen Rechts. II. Th. §. 59. sqq. CHRISTIANVS GOTTLOB HALTAVS in *glossario Germanico medii aevi*. p. 361. sqq.

bonorum inter coniuges vniuersalis g). Speciatim legata omnem paginam faciunt in testamento Lubecensi, eaque hoc iure nonnunquam etiam ex imperfecto testamento adquiruntur h); & imprimis *legata ad pias causas* primo omnium loco soluenda sunt i), licet forsan testamentum ob defectum solemnitatum sit inualidum k). De Lege Falcidia infra (§. XX.) dicemus. Et quum ea, quae

g) Conf. IOACHIMVS LVCAS STEIN in der Abhandlung des Lübschen Rechts II. Th. §. 114. sqq. Perillustriſ CHRIſTIANVS DE NETTELBLADT diſſ. *de portione ſtatutaria Lubecenſi*. DIETERICVS HERMANNVS KEMMERICH progr. *de ſucceſſione coniugum ex ſtatutis urbis Lubecenſis*.

h) Lib. 2. tit. 1. art. 4. Iſt ein Mann franck und ordnet ſein Teſtament, darinn er die legata benennet ſeinen Freunden, oder zu milden Sachen, oder wo er die ſonſten hin vergiebt, und übergiebt daſſelbe den Rathmannen, welche es auch, wie gebräuchlich, empfangen: widerſprechen dann ſolch Teſtament alſbald ſeine, oder ſeiner Frauen Freunde gegenwärtig, und der Teſtator die ganze Sache begehret ſtehen zu laſſen biß auf den folgenden Tag, darüber er unverändertes Teſtaments verſtürbe; würden dann die legatarii ihre legata zu Recht fordern, nach Inhalt des Teſtaments, ſollen ſie ihnen gereicht werden. Dann ſolche legata, welche in die Schrift kommen, ſollen alle kräftig ſeyn, auſſerhalb deren Legaten, die da ſonſten aus andern Urfachen gerichtlich beſprochen werden.

i) Lib. 2. tit. 1. art. 7. Ordnet jemand ſeinen letzten Willen und Teſtament, er ſey geſund oder franck, ſo ſol man von dem Teſtament erſtlich bezahlen die Schuld, darnach, was zu Gottes Ehr und milden Sachen gegeben iſt, um das übrige ſol es ergehen nach laut des Teſtaments.

k) Lib. 2. tit. 1. art. 13. Unangesehen, daß etliche Teſtamente, aus rechtmäßigen Urfachen, und aus Mangel der gebührlichen Requiſiten nicht confirmiret werden können; ſo ſollen doch nichts deſto weniger die legata, zu Gottes Ehr und milden Sachen gegeben, die Teſtamentarien zu bezahlen ſchuldig ſeyn.

quae ius nostrum disponit *de testamento rupto l)*, *de executoribus ultimarum voluntatum*, seu von Testamentarien *m)*, & *publicatione testamenti n)*, ad rem nostram minus faciant; ea vero, quae de acquisitione iuris hereditarii obseruanda sunt, infra (§ XIX.) commodius tractentur; hoc loco tantum restat *forma testamentorum Lubecensium*, quocirca obseruandum, ea, siue nuncupatiua *o)*, siue scripta *p)* sint, regulariter coram personis iudicialibus condi debere, vt adeo recte dicatur, proprium Lubecensium testamentum, seu ein Testament nach Ordnung Lübschen Rechts *q)* esse publicum idque iudiciale, quamuis propterea prohibitum non sit, testamentum priuatum in sensu iuris Romani & adhibitis omnibus solemnibus Romanis conficere; quin & hoc apud nos etiam hac ratione fieri posse, generalis receptio

l) Lib. 2. tit. 1. art. 5. 6.

m) Lib. 2. tit. 1. art. 15.

n) Lib. 2. tit. 1. art. 12.

o) Lib. 2. tit. 1. art. 2. Wann jemand ein mündlich Testament, nuncupativum genannt, machen wil, der sol es thun in Gegenwart zweener Rathmannen, und wann er solches vor ihnen machet von seinem wolgewonnenen Gute, so ist es beständig, als wenn er ein Testament in scriptis gemacht hätte. Entsteht nun Irrung über diesem Testament, was alsdann gemelte Rathmannen, oder einer nach des andern Tode, von dem testatore eingenommen und gehöret hätten, bey ihrem Ende aussagen würden, das alles soll kräftig und bey Macht bleiben. Könnte man aber so eilends die Rathspersohnen nicht haben, so können zweene besessene Bürger ein solch Testament bezeugen, d. h. allein von zehen Mark Silber, darunter, und nicht darüber.

p) Lib. 2. tit. 1. art. 4. quem locum iam expressimus.

q) Vt vocatur Lib. 2. tit. 1. art. 8.

ptio iuris Romani, legibus imperii quoad ultimas speciatim voluntates expresse probata (§. VII.), nostrisque statutis non abrogata, abunde docet. Caeterum de iure testamentario Lubecensi, praeter commentatores ad statuta nostra, MEVIVM & STEINIVM *r*), conferenda imprimis sunt, quae hanc in rem docte exposuerunt IVSTVS HENNINGIVS BOEHMERVS *s*), & IOANNES ZACHARIAS HARTMANNVS *t*).

§. XII.

DE HEREDIS INSTITVTIONE LVBECENSI.

Imprimis autem hoc loco dispiciendum, qualis sit principiorum Romanorum de heredis institutione &, quae exinde deducuntur, consequentiarum apud nos usus. Qua in re quum, prouti quisque vel mixturam iuris Romani & Germanici sectatur, vel Romana solummodo sapit, vel Germanica nimis extendit, variae sint interpretum sententiae, eaeque interdum ita expositae, ut intelligi vix possit, quid sibi velint *a*): nobis nemo vitio

r) ad Statuta Lubecens. Lib. 2. tit. 1.

s) Diff. de prudentia legislatoria iuris Lubecensis in materia successionis testamentariae.

t) Diff. de iuris Canonici testamento, testamenti Lubecensis causa.

a) Exempli loco adducamus ea, quae tradit MEVIVS in commentario in Ius Lubecense ad Lib. 2. tit. 1. art. 12. n. 3. his verbis: *Vt enim ius Lubecense in eo congruit iuri communi, quod heredis institutio caput & fundamentum testamenti est; ita & instituendi, quem velit, libertatem ipsa libertas ultimi arbitrii & styli, nusquam statuto adempta, reliquit.* Quae-

vitio vertet, si, sepositis his omnibus, ex legibus tantum earumque analogia principia generalia stabilire tentamus, quibus tota haec res, si aliam utilitatem sperare non licet, clarior saltem evadet. Primo autem omnium loco notandum, ob diuersitatem bonorum hereditariorum & adquiretorum, & ob regulam, qua testamentum de bonis tantum adquisitis fieri dicitur (§. XI.), apud Lubecenses omnino fieri posse, immo in casu testamenti conditi fere semper ita euenire, vt testator quoad adquisita testatus, & quoad hereditaria intestatus decedat. Porro hereditas, seu Erbschaft, quae Romanis est vniuersitas iuris, nostro iure contra est complexus bonorum defuncti, quae supersunt deducto aere alieno *b*). Ergo in casu, vbi defunctus bona hereditaria, & adquisita relinquit, quorum priora ad heredes legitimos ipso iure transeunt, posteriora ad heredem, si quis scriptus est, testamentarium, neuter horum heredum re vera est heres in sensu iuris Romani, & neuter dici potest vniuersaliter repraesentare defunctum; sed potius vterque titulo quodam singulari acquirendi dominii ex iure Germanico utitur; plane cessante personarum testatoris & heredis identitate. Quod si vero quis tantum bona ab ipso primum adquisita possideat, & testamentum condat, he-

nam est hoc loco conuenientia iuris Lubecensis & Romani? quale testamentum intelligitur, quum de Lubecensi nihil habeat ius Romanum, & de Romano sileant statuta nostra? quale intelligitur obiectum, de quo conficitur testamentum, bona hereditaria? an adquisita? quid est libertas instituendi, statuto non adempta, quum notissimum sit, varia ratione etiam quoad adquisita restringi testatorem apud Lubecenses? &c.

b) Vid. STEIN in der Abhandlung des Sächsischen Rechts II. Th. §. 149.

herede vniuersali instituto, tum is omnino heres est in sensu iuris Romani, quare eo casu etiam apud nos testator tantum testatus moritur, & ius adcrescendi caeteraque iuris Romani principia recte obtinebunt. Hisce praemissis, singularia quaedam argumenta doctrinae de heredis institutione discutienda sunt. Et in his statim I. suboritur quaestio: *an iure Lubecensi heredis institutio Romana sit caput & fundamentum testamenti?* quae, si quid video, non sine distinctione expediri potest. Distinguendum scilicet est, vtrum quis in patria nostra testamentum Lubecense proprium, ein Testament nach Ordnung Lübischen Rechts (§. XI.) condatur, an Romanum. Priorem casum duabus regulis comprehendi posse statuerem, quarum prima haec esto: *Si quis testamentum Lubecense proprium facit, heredis institutio Romana in eodem non est necessaria; immo in casu existentiae utriusque generis bonorum, hereditariorum & adquirentium, impossibilis est.* Etenim quidquid statuta nostra de testamentis Lubecensibus habent, id omne ad legata pertinet aliaque singularia relicta, quibus solis iam notio huius testamenti absoluitur c), vt itaque non demum accedente heredis vniuersalis institutione apud nos fiat testamentum, sed & absque ea legitime fieri possit vltimae voluntatis declaratio. Hinc quoque perpetua in statutis nostris testamentorum & donationum comparatio d).

Al-

c) Ita v. c. L. 2. tit. 1. art. 2. occurrit ein Testament von Herrn Marek Silbers; & ibidem art. 4. de testatore dicitur: Und ordnet sein Testament, darinn er die legata benennet seinen Freunden, oder zu milden Sachen, oder wo er die sonstigen hingiebt, und übergiebt dasselbe &c.

d) Vid. Lib. 1. tit. 9. art. 2. 5. Lib. 2. tit. 1. art. 4.

Altera regula haec esto: *Si quis testamentum Lubecense proprium condit, sola relinquens bona acquisita, & heredem vniuersalem ex mente iuris Romani instituerit, tum is omnino heres in sensu iuris Romani est adeoque tum omnia principia iuris Romani applicanda.* Quum enim in hoc casu ius Lubecense non prohibeat heredis Romani institutionem, eiusque notio & effectus omnino, salvis patriis moribus, adhiberi & obtineri possint: recte etiam dicitur, tum testatorem tantum testatum decedere, non simul intestatum; heredem in re certa institutum vniuersa acquirere bona; deficientis portionem superstiti coheredi adcrefcere &c. Quoad alterum casum, *si quis testamentum forma Romanum condit*, illud quoque ceteris paribus ex iure Romano diiudicandum esse res ipsa docet. Si enim tantum modo bona acquisita relinquit testator, omnia Romana sunt, Romanique iuris principia testamenti recte applicantur: sin vero etiam hereditaria possederit defunctus, formalia tantum externa hoc casu sunt Romana, non interna, neque essentialia. Deinde II. *de forma heredis institutionis Lubecensis* quaeri potest eo in casu, vbi quis vel Romanum testamentum condit, vel saltem in testamento Lubecensi heredem vniuersalem scribit. Sed quia iam supra abunde euicimus, neque Romanorum iure recentiori solemnem quandam institutionis formulam desiderari (§. II.), neque hodie de iure communi talem exigi, sed quaecunque verba communia sufficere (§. VIII.): idem quoque de iure Lubecensi, quo contraria sanctio non existat, sine dubio affirmandum est, quod scilicet eo casu sufficiant quaecunque verba, modo ex iisdem mens vel scribentis vel nuncupantis de vniuersali successore certa appareat atque in-

indubitata. Tandem III. *de heredibus necessariis Lubecensibus quaeri solet*, ad eosque refert STEINIVS e) uxorem & liberos ex communione bonorum, nec non agnatos in bonis hereditariis generatim, & speciatim in adquisitis zu acht Schilling und vier Pfening. Sed quum memorata vxoris, liberorum agnatorumque successio sit legitima, non testamentaria; & id, quod agnatis ex bonis adquisitis necessario per testamentum relinquendum est, reuera legatum sit, vt mox probabimus, haec omnia ad heredis institutionem, testamento exprimendam, non pertinent. Caeterum omnino legi merentur, quae IDEM doctissimus vir disputat *de usu legitimae iuris Romani apud Lubecenses f)*.

§. XIII.

HISTORIA ART. 12. TIT. 1. LIB. 2. STATVTORVM
LVBECENSIVM.

Ad doctrinam de heredis institutione Lubecensi quam maxime pertinere videtur Statutorum nostrorum *articulus duodecimus* tit. 1. lib. 2, quo heredis institutio ad essentiam testamenti requiritur, sed ita requiritur, vt notio heredis institutionis cesset, cuius proinde dispositio omnino curatiori quadam explicatione eget. Verba articuli autem ita se habent: **Nach Lübischen Rechte muß ein jeglich Testament institutionem heredis haben, welche in dieser Clausul in forma begriffen seyn soll:**
Und

e) I. c. §. 151.

f) I. c. §. 152. 153.

Und giebt seinen nehesten Erben, sie seynd einer, zwey oder mehr, die sich, wie recht, die nehesten zeugen lassen werden N. N.

In latino exemplari haec ita sonant: *Ex iure Lubecensi singula testamenta heredis institutionem continere oportet, in sequenti forma: ET DAT PROXIMIS HEREDIBVS, VNI PLVRIBVSVE, QVI SE PROXIMOS ESSE TESTATO PROBATVRI SINT. N. N.* Quamuis vero iam ante nouissimam iuris Lubecensis reuisionem, a. 1582 susceptam & a. 1586. publica auctoritate & Germanico & latino idiomate impressam, non pauca iuris Romani capita occasione correctionum variis temporibus susceptarum inserta fuerint (§. X.) & plura adeo inserta fuerint, quam quae in memorata nouissima reuisione supersunt: tamen hic articulus, quem iam explicandum suscepimus, in hac reuisione demum statutis nostris accessisse dubium non est. Etenim IOACHIMVS KOLLIVS, qui eodem tempore priuato ausu systematicam collectionem Statutorum Lubecensium, ex variis manuscriptis exemplaribus desumtorum, eorumque cum iure Diuino, Romano, Saxonico & glossatoribus comparisonem, sub titulo: *Ein Rechtbuch, darinne die Artickeln, die man Lübisck Recht nennt* &c. a. 1586. edidit, non modo non inseruit collectioni suae hunc articulum, sed talia etiam profert, quae cum eodem non conueniunt a).

Appa-

a) KOLLIANAE COLLECTIONIS tertia pars, quae de hereditatibus inscripta est, primo loco sistit titulum 23. de testamentis, cuius haec est dispositio: postquam art. 120. de fauore testamentorum & poena eius, qui aliquem testari prohibuerit; art. 121. 122, de forma testamenti Lubecensis & bonis testamento relin.

Apparet itaque, hunc locum demum in nouissima, quam diximus, iuris patrii reuisione, a. 1582. publica auctoritate suscepta, studio insertum fuisse, qui antea in statutis nostris non legebatur.

§. XIV.

VARIAE CIRCA HVNC LOCVM INTER- PRETVM SENTENTIAE.

Quum hic articulus *de heredis institutione*, vt vocatur, in *quolibet testamento secundum Ius Lubecense necessaria*, eiusmodi verbis dubiis sit conceptus, quae interpretis officium quam difficillimum reddunt, ideoque non potuerit non variis coniecturis sententiisque locum dare a); horum nos quasdam adducemus, antequam ad ipsius textus explicationem vltioremque disquisitionem nos conuertamus. Quocirca, missis vulgarium interpretum, qui leges Germanicas fere semper ex iure Romano explicare & deprauare studuerunt, opinionibus, qui-

relinquendis; & art. 123. de heredibus instituendis loca protulit; pergit art. 124. his verbis: Wol also settet einen frömden Erven, so schall he doch synen Kindern thovören laten er Deel. Is der Kinder dre effte minder, so schölen se hebben dat drüdde Deel des Erves: is överst erer mehr, so schölen se beholden de helffte, vor alle Giffte. Överst den Ölderem, wenn dar nene Kinder syn, schall man laten dat veerde Part. Desgelyken mach men ock seggen von Bullbröderen effte Bullfusteren. Quibus art. 125. addit legem Falcidiam, & art. 126. fauorem legatorum ad pias causas.

a) Dubium huius articuli sensum iam suo tempore multos peperisse errores obseruat MEYIVS in *commentario in ius Lubecense* ad h. art. N. 1.

Quibus creditum fuit, apud Lubecenses heredis vniuersalis institutionem Romanam in quocunque testamento necessariam esse *b)*: eos nos tantum indicabimus, qui ius patrium feliciori successu ex genuinis fontibus illustrarunt atque declararunt. Inter hos vero primum locum obtinet DAVID MEVIVS *c)*, ius Lubecense in hoc conuenire iuri Romano docens, quod in utroque heredis institutio caput & fundamentum sit testamenti; hoc autem praeter ius commune, tanquam singulare aliquod requisitum, esse iure Lubecensi art. cit. cautum censet, ut proximis certi quid detur, ne hi silentio praeteriti videantur, sed ut constet, eorum scientiam & memoriam fuisse; adeoque in articulo memorato heredis institutionem improprie accipi pro donatione certae rei. Eadem fere est sententia, ex aliis licet principiis deducta, quam tuetur MEVIR in explicando iure patrio successor non indignus IOACHIMVS LVCAS STEIN *d)*, quippe qui ab initio quidem agnatos iure Lubecensi etiam in adquisitis bonis quoad octo solidos & quatuor denarios necessarios heredes esse statuit, postea tamen addit, dispositionem art. 12. legatum esse, nec heredis institutionem Romanam in testamento apud Lubecenses desiderari. Quoad rem ipsam non alienus est ab hac

ex-

b) Exempli loco nominasse sufficiat HENRICVM GIESEBERTVM, qui ad leges hodiernas, quibus heredis institutio Romana ad essentiam testamenti requiritur, refert etiam ius Lubecense, allegato articulo nostro. Vide eius *Iustinianum Harmonicum* lib. 2. tit. 20. N. 760.

c) cit. *Commentario* ad memoratum art. 12. N. 3. sqq.

d) *Abhandlung des Lübschen Rechts* II. Th. §. 151. 152.

explicatione IOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS *e*), qui quidem hanc laciniam, vti vocat, ex iure Romano moribus patriis parum prudenter adlutam, non satis congrue de donatione certae rei applicari tradit; attamen nec ipse credit, heredis institutionem Romanam apud Lubecenses in testamento necessariam esse.

§. XV.

THEORIA HVIVS ARTICVLI GENERALIS DE LEGATO NECESSARIO PROXIMIS HEREDIBVS RELINQVENDO.

Quum vero nemo adhuc exstiterit, qui iusto commentario hunc locum, alias celebratissimum, quantum satis erat, illustraret; operae pretium esse puto, pluribus hoc thema persequendi *de legato* scilicet *necessario*, quod sub nomine heredis institutionis exponunt statuta Lubecensia, quodque proximis heredibus relinquendum est a testatore, qui super bona ab ipso adquisita testamentum condit. Quod vt ordine riteque fieri possit, observationes quaedam generales praemittantur, necesse est. Nimirum I. nemo negabit, legislatores Lubecenses hoc articulo nouum aliquod sancire voluisse, quod antea iure nostro neque in testamentis Lubecensibus, neque Romanis, requirebatur. Etenim supra (§. XIII.) iam ex silentio KOLLII euicimus, articulum nostrum ante nouissimam legum
no-

e) In Elementis iuris Germanici lib. 2. part. 1. §. 191. & in dist. de testamentifactione iure Germanico arctis limitibus passim circumscripta. §. 19.

nostrarum reuisionem, a. 1582. susceptam, in statutis nostris non exstitisse, & quamuis iam ante hanc reuisionem, in donationibus bonorum adquirentium inter viuos perficiendis, certum quid proximis heredibus relinquendum fuerit *a)*, ex hactenus dictis tamen patet, hanc dispositionem ad vltimas voluntates vel plane non fuisse applicatam, vel saltem eandem formale necessarium cuiuslibet testamenti non constituisse. Deinde II. & hoc ex supra (§. XII.) expositis euidentem esse puto, mentem legislatorum Lubecensium, articulum hunc statuti insertum, non fuisse, ut heredis vniuersalis institutionem Romanam in quocunque testamento necessariam redderent. Quando enim testator bona hereditaria relinquit, huiusmodi heredis vniuersalis institutio principiis iuris Lubecensis plane repugnat. Et quamuis quis, bona solummodo adquisita relinquens, omnino in testamento suo heredem vniuersalem ex mente iuris Romani instituere possit; haec tamen institutio in testamento Lubecensium proprio, quod legatis iam absoluitur, necessaria dici non potest; nec potest haec mens fuisse articuli nostri conditoribus, qui reliquos articulos, contrarium clarissime exponentes, intactos reliquerunt, eoque ipso expresse approbarunt. Huic quidem propositioni nostrae

a) Testatur id imprimis KOELIVS, cuius libri pars secunda, de contractibus agens, incipit titulo XII. de donationibus, ubi articulus LXXI. hunc in modum conceptus est: Welck Mann de syn wolgewunnen Gude vergiff, wo de Seuer synen neyesten Erven giff 4 Pen. 8 §. wo dat nene ligende Grunds de, effte stande Erve syn, so bliff ddt stede, men hedde he se gekofft mit synen wolgewunnen Gelde effte Gude, so mach he se ock vorkopen, effter vorgeue, wo he wil.

strae manifesto obstare videntur verba initialia articuli propositi: **Nach Lübischen Recht muß ein jeglich Testament institutionem heredis haben:** sed haec verba Romana hoc loco Romano sensu non esse accipienda de heredis seu successoris vniuersalis determinatione, tum principia iuris Lubecensis testamentarii exposita docent, tum etiam clausula adiecta id extra omnem dubitationis aleam ponit: *welche in dieser Clausul in forma begriffen seyn soll: und giebt seinen nehesten Erben* &c. quae clausula aperte de re singulari relinquenda agit, prout infra (§. XVII.) ex donationum comparatione latius deducetur. Ne tamen scribendo nihil cogitasse maiores nostros quis putet, ego, saluo aliorum rectius sentientium iudicio, crederem, vocem *heredis* hic sumi pro cognato proximo, sensu iuris Germanici communi, & *instituere* nihil aliud esse, quam quocunque modo relinquere; vt adeo huius loci sensus verbis Germanicis ita exprimendus sit: **Nach Lübischen Recht muß in einem jeglichen Testament dem nehesten Erben etwas hinterlassen werden, welches in folgender Clausul geschehen soll: Und giebt seinen nehesten Erben** &c. Ergo III. concludimus, conuenire articulum nostrum cum reliquis contentis testamentorum Lubecensium, eumque disponere *de legato seu re singulari per ultimam voluntatem relicta*. Vox enim donationis, qua hac in re vtitur MEVIVS *b)* parum commode adhibetur ad explicandum huius articuli sensum. Nam donatio inter viuos plane non pertinet ad titulum nostrum eiusque articulos;

do-

b) Citato commentario in ius Lubecense ad Lib. 2. tit. 1. art. 12.
n. 6.

donatio mortis causa vero saltem supponit acceptationem donatarii, adeoque & haec non potest ad hunc locum referri, quo de solitaria testatoris voluntate sermo est. Nec quidquam iuvat MEVIUM vox Geben, qua hoc singulare relinquendum exprimitur; und giebt seinen nehesten Erben &c. Haec enim vox apud Germanos ultimae voluntatis sanctionibus non minus, quam inter viuos dispositionibus communis est. Hoc tantum certum est IV. *legatum hocce ad similitudinem inter viuos donationis Lubecensis esse effectum.* Nam & in hac, ut antea diximus, certi quid dandum est proximis heredibus, eamque similitudinem nos infra (§. XVII.), quum de quantitate legati necessarii sermo est, pluribus exponemus. Porro V. *legatum, quod articulo nostro continetur, necessarium est ex lege nostra.* Hoc enim, ut recte docet MEVIUS c), praeter ius commune, quo huiusmodi legata necessaria ignorantur, Lubecensi iure cautum est, in dispositione de omnibus bonis acquisitis non debere silentio praeteriri proximos cognatos; sed ut constet, eorum scientiam & memoriam fuisse, certi quid iisdem relinquendum esse. Idem VI. *ad formam testamenti apud Lubecenses pertinere*, ex verbis articuli nostri euidenter apparet: *Nach Lübischem Recht muß ein jeglich Testament institutionem heredis haben. &c.* Per haec enim verba non propriam heredis institutionem Romanam intelligi, ex praedictis & ex clausula in ipso articulo adiecta satis constat. Tandem VII. ex iisdem verbis & hoc probatur, *in quocunque testamento apud Lubecenses condito hoc legatum necessarium esse.* Siue quis

quis igitur apud nos testamentum Lubecense proprium coram personis iudicialibus condatur (§. XI.), siue Romanorum more & secundum formam iuris communis voluntatem suam vltimam declaret, perinde est, quoniam requisitum de legato necessario proximis heredibus relinquendo iure nostro particulari ad omnia testamenta generatim & sine restrictione pertinet. Hisce praemissis generalibus obseruationibus, ad specialiora transimus, de legati necessarii subiecto honorando, quantitate, forma, acquisitione & effectu paullo curatius acturi.

§. XVI.

DE PERSONIS LEGATO NECESSARIO HONORANDIS.

Primum igitur thema speciale concernit *personas legato necessario honorandas*, seu eas, quibus de bonis acquisitis necessario aliquid relinquendum est. Qua de re determinatio articuli nostri in clausula praescripta haec est: *Und giebt seinen nehesten Erben*. Quum vero vox *Erbe* tum in omni iure Germanico, tum etiam in statutis nostris multiplici significatu gaudeat; de hoc prius agendum erit, antequam accurate definiri queat, qui sint isti heredes proximi, quibus legatum, de quo nobis sermo est, debetur. Ius Germanicum quod attinet generatim, primo per *Erbe* intelligitur, possessio hereditaria & perpetua, *eine Erbbesitzung, erbhabende Wehre*. Deinde aliud ius reale denotat, & imprimis dominium proprium & perpetuum ad heredes transmittendum, *ein Erbrecht*; qua appellatione etiam hodie vtimur ad signifi-

ficandum quodcunque succedendi ius, siue pacto, siue testamento, siue lege delatum. Porro saepius etiam bona ipsa significantur hac voce, non tamen semper eadem ratione; mox enim intelliguntur per Erbe vel omnia bona defuncti, vel certa earundem pars ab aliquo adquisita, Erbſal; mox bona maioribus hereditario iure accepta posterisque relinquenda, Erbgüter, contradiſtincta bonis acquisitis, denen wolgewonnenen, siue er-rungenen Gütern; aliquando bona immobilia, Erb-gründe, nonnunquam proprietates hereditariae, seu domi-nium plenum, seu allodium intelligitur, Erbeigen, quod ut plurimum feudalibus bonis opponitur; nec de-sunt exempla, quibus hac voce indicantur bona emphy-teuticaria perpetua, die zu rechtem Erbe hingelassen wor-den. Simili varietate significatum utuntur Germani, quando per vocem Erbe personam quandam intelligunt. Regulariter tunc denotat agnatum cognatumue, penes quem spes est succedendi ex lege; specialior est notio, quando significat possessorem ac dominum fundi proprie-tarium ac perpetuum, einen Erbgesessenen, siue Erb-fassen; generalior communis hodie loquendi usus foren-sis, quo Erbe indicat heredem, quacunque ratione actua-liter in defuncti cuiusdam bona succedentem. Imprimis saepius apud Germanos iunguntur voces Erben und Erb-nehmen. Qua posteriori appellatione, sine dubio a ca-pienda hereditate orta, proprie Germani indigitare so-lent descendentes & collaterales, qui bona hereditaria capiunt, weil diese das Erbe, die Erbgüter nehmen. Quare omnino errant, qui hoc nomen in iure Germa-nico genuino trahunt ad heredes ascendentes, vel etiam ad extraneos, qui, introducto iure Romano, ex testa-mento

mento heredes scribuntur, qui quidem significatus omnino usu forensi, propter mixturam iuris patrii & peregrini, aliquando occurrit, attamen legibus & statutis Germanicis regulariter non conuenit a). Iure Lubecensi non minus variae sunt notiones, per vocem Erbe indicari solitae; siue de bonis sermo sit, siue de personis hac appellatione notatis. Priori casu mox generatim bona intelliguntur, sine distinctione, vtrum hereditaria sunt an adquisita; mox bona tantum hereditaria. Quando sine distinctione de bonis in genere sermo est, mox latiori significatu bona mobilia & immobilia comprehenduntur, Erbe und Eigenthumb b); mox strictiori sensu bona tantum immobilia & iura, quae his aequiparantur

a) Significatus hosce pro more egregie illustrat CHRISTIANVS GOTTLOB HALTAVS in *Glossario Germanico medii aevi*. pag. 355. sqq.

b) Ita lib. 1. tit. 10. art. 6, vbi de bonis hereditariis & adquisitis agitur, de vtrisque, sine distinctione mobilium & immobilium, dicitur: Alles ist nach Lübischem Recht wolgewonnen Gut, was kein Erbgut ist. Erbgut aber wird geheissen allerhand Gut &c, quae textu latino exprimuntur per *omnia bona*. Similiter lib. 1. tit. 2. art. 3. hic significatus generalis occurrit: Würde der Stadt-Bürger einer, oder ein Bürgers Sohn, freventlicher Weise, sich aus der Stadt zu derselben Wiedertwertigen und Feinden begeben, also daß er unsern Bürgern mit denselben Schaden zufügte, hat er Erb und Eigen in der Stadt, das ist dem Rathe und der Stadt versfallen. Vbi per Erb und Eigen intelligi debere *omnia bona*, hereditaria & adquisita, mobilia & immobilia, eo minus dubii habet, quo magis hoc conuenit tum naturae confiscationis, hoc loco statutae, tum etiam loquutioni generali, quae exstat in textu latino: *bona in vrbe possessa senatui & ciuitati cedant*.

rantur c). Si vero de bonis hereditariis sermo est, ea-
que acquisitis per vocem Erbgüter opponuntur, iure
nostro & mobilia & immobilia hac appellatione conti-
nentur d). Posteriori casu, quando scilicet iura Lube-
censia

c) Hac pertinet locus Statutorum lib. 1. tit. 2. art. 5. Es soll
kein Bürger sein Erbe, Rente und Eigenthumb einem Gast
oder Fremden, oder andern, welche unser Bürger nicht
seyn, versetzen oder verpfänden, verkauffen, oder zu treuen
handen, demselben zum Besten, zuschreiben lassen, es ge-
schehe auch durch was Weise und Unterschleiff es wolle. Sane
hoc loco per Erbe und Eigenthumb tantum hereditaria & ad-
quisita *immobilia* intelligi, docet ratio legis & natura commer-
ciorum, quae non pateretur prohibitionem translationis mer-
cium seu mobilium in peregrinos. Eundemque significatum
strictiorem aperte probant statuta Latina, ubi haec ita se ha-
bent: *Nemo civium rem suam IMMOBILEM censumue pere-*
grino, aliue, qui civis non est, oppignoret, aut hypothecet,
vendat &c.

d) Non sola immobilia, sed & mobilia hac appellatione contine-
ri intelligitur ex lib. 1. tit. 10. art. 6. cuius huc pertinentia
verba generalia iam adduximus. Idem non male colligitur ex
lib. 1. tit. 9. art. 4. Eine Witfrau kann mit Bolwort ihrer
Vormünder, ohne ihrer Erben Einsprach, vor dem Rathe
fahrende Habe und Ingedömbt doniren und vergeben, so
fern sie dasselbe erworben hat; Erbgut aber das kann sie
ohne ihrer Erben Willen nicht vergeben. Nec non ex lib. 2.
tit. 2. art. 8. Haben Mann und Weib Kinder mit einander,
und werden alle in den Ehestand begeben, stirbet der Mann,
die Frau bleibet besitzen in allen Gütern, sie mag aber der-
selben keine weder verkauffen, versetzen, noch vergeben ohne
der Erben Erlaubniß. Et denique ex lib. 3. tit. 9. art. 4.
Wann jemand handelt mit gemeinen Erbgut, was er ge-
winnet, das muß er mit seinen Brüdern und Schwestern,
welche nicht abgesondert seyn, theilen. Gewinnet er aber sonst
etwas aus freyer Hand, und nicht mit Erbgut, das ist er
zu theilen nicht pflichtig. Vnde theoriae iuris nostri omnino
conueniunt, quae NICOLAVS GOTHOFREDVS STEVER-
NAGEL in *memorabilibus statutorum Lubecensium & Ham-*
burgensium axiomatiko-harmonicis axiom. 15. pag. 31. his ver-
bi,

cenſia voce Erbe vtantur ad deſignandam perſonam aliquam, duplex notari meretur ſignificatus; vel enim intelligitur perſona actualiter ſuccedens, vel perſona iure ſuccedendi in quadam familia gaudens. Si perſona actualiter ſuccedens per vocem Erbe indicatur, nunquam iure noſtro intelligitur heres vniuerſalis, ex mente iuris Romani deſunctum in omnibus iuribus & obligationibus repraeſentans; ſed quia apud nos hereditas, Erbschaft, non eſt vniuerſitas iuris, ſed complexus bonorum (§. XII.), heres etiam, pro actuali ſucceſſore ſumtus, Lubecenſibus dicitur, quicumque vel tanquam heres vniuerſalis teſtamento expreſſe conſtitutus eſt, in caſu, vbi talis inſtitutio permittitur, vel tanquam legatarius mortisue cauſa donatarius, vel tanquam agnatus proximus ex lege, vel denique ex pacto aliquid, ſiue vniuerſale, ſiue particulare ex bonis deſuncti acquirit

bis profert. Weil auch das Wort Erbgut dem Wort fahrende Habe im Lübeckiſchen Stadtrecht art. 8. & 9. tit. 5. lib. 1. & alibi entgegengeſetzt wird, ſo wollen einige beweglichen Gütern die Qualität der unveräußerlichen Erbgüter, worunter gemeiniglich unbewegliche verſtanden werden, nicht zuſtehen, inſonderheit weil *ex iuris communis ratione bona praefumantur eſſe hereditaria*. Dem allen aber ungeachtet werden in der Stadt Lübeck ſowohl dieſenigen Güter, welche Eheleute von einander erben, als alle bewegliche, ſo von den Verwandten herkommen, und jemand *titulo quocunque* zu Theil werden, für Erbgüter gehalten. Dubia, quae hic indicat STEVERNAGELIVS, quaeque cum multis aliis prolixè deduxit MEVIVS in *Commentario in Ius Lubecenſe* lib. 1. tit. 10. art. 6. n. 48. ſqq. ad probandum, bona mobilia iure Lubecenſi ad hereditaria ſiue Erbgüter non pertinere ſolide diſcuſſit IOACHIMVS LVCAS STEIN in der Abhandlung des Lübschen Rechts II. Th. §. 62. ſqq.

rit *e*). Si contra per *Erbe* intelligitur persona, cui ius succedendi competit, quod vſitatus est, tum heres sanguinis intelligitur, seu agnatus cognatusue, cui in determinata familia intuitu bonorum hereditariorum legitima & ordinaria successio suo ordine & modo debetur *f*); vt adeo neque testamentarius successor, neque extraordinarius quisquam ab intestato successor, qualis est fiscus *g*), sub hac appellatione contineatur. Et huc pertinet sententia ERNESTI COTHMANNI *h*) doctis, heredum appellatione iure Lubecensi tantummodo heredes iure sanguinis venire, qui Statutorum lib. 2. tit. 2. art. 1. enumerantur. Eodemque sensu probanda est doctrina STEINII *i*), iure Lubecensi inter *Erbe* & *Erbnehmen* nullam esse differentiam *k*). Quum itaque,

e) Vid. STEINS Abhandlung des Lübschen Rechts II Th. §. 43. 150. 190.

f) Statutorum Lubecensium lib. 2. tit. 2. art. 1. Wann einer stirbt, sein Guth, das er nachläſſet, das empfahen seine nehesten Erben oder Erbnehmen. Die ersten seynd des Menschen Kinder, Söhne und Töchter, die anderen Kindes Kinder, die dritten Brüder und Schwester : : : hierinnen seynd beschlossen alle Erben und Erbnehmen.

g) Fiscum sub appellatione des Erben non contineri, patet ex lib. 2. tit. 2. art. 14. vbi alter alteri opponitur his verbis: Stirbt jemand ohne kündige Erben, sein nachgelassen Gut soll man dem Rathe überantworten &c.

h) *Responsorum iuris, seu Consiliorum ac Consultationum* Volum. I. resp. 51. n. 263. sq.

i) Abhandlung des Lübschen Rechts II Th. §. 270.

k) Etenim lib. 2. tit. 2. art. 1. iam excitato iunguntur hae duae appellationes, tanquam personarum non differentium nomina. Et eadem personae, quae lib. 1. tit. 6. art. 2. dicuntur *Erbnehmen*, eae ipsae in eadem caussa lib. 1. tit. 9. art. 2. vocantur *Erben*. Vide ipsa haec loca, §. sequenti exprimenda.

que, vt in viam redeamus, in articulo nostro vox *Erbe* sine dubio non pro persona actualiter succedente, sed pro eo sumatur, cui ius est succedendi in familia; simul recte concludimus, articulum loqui de *heredibus sanguinis*, quibus in bona hereditaria ius succedendi ex lege debetur. Adeoque hi sunt eae personae, quibus legatum, quod explicamus, necessarium ex bonis acquisitis relinquendum; & quidem non hos omnes intelligit articulus noster, sed *proximos*, die *nehesten Erben*, quos Germani alias *Erbwarten* vocant ^{l)}, non habita distinctione, vtrum plures sint aequae proximi, an vnus tantum, *sie seynd einer, zwey, oder mehr*. Neque etiam hoc loco sine lege distinguentem *MEVIVM* recte vidisse credo, qui in articulo nostro sub heredum proximorum appellatione non contineri censet parentes & liberos. *De proximis heredibus*, inquit ^{m)} *hic statuta non pertinent ad liberos & parentes, quibus legitima debetur, quam honorabili institutionis titulo illis relinquere opus est, vt praeteriti non videantur; non corrigit hic articulus, aut alius quisquam statuti nostri textus, ius commune*. Haec enim Romana non quadrant ad rem nostram, quum respectu bonorum hereditariorum longe alia apud nos sit heredum legitimorum successio, quae ne pro parte quidem per testamentum adimi potest; & tum demum respectu adquirentium ratio legitimae haberi possit, si v. c. pars bonorum hereditariorum, filio obueniens, non efficeret

^{l)} Vid. HALTAVS citato Glossario Germanico medii aevi. pag. 385.

^{m)} Commentario in ius Lubecense lib. 2. tit. 1. art. 12. n. 10.

ret legitimam Romanam omnium bonorum defuncti, qui forsan plurima adquisita reliquerit, paucissima hereditaria, quo casu legitima omnino supplenda esset ex adquisitis; at extra hunc casum liberis parentibusue ex adquisitis tantum hoc legatum necessarium, articulo nostro contentum, debetur. Ergo *personae, quibus legatum necessarium apud Lubecenses testamento relinqui debet ex bonis adquisitis, sunt heredes sanguinis, quacunque ratione proximi.*

§. XVII.

DE QUANTITATE LEGATI NECESSARII.

Circa quantum bonorum adquiretorum, quod proximis heredibus iure Lubecensi a testatore relinquendum est, ante omnia notandum, hoc iure bonorum hereditariorum tum alienationem in genere *a)*, tum in specie donationem inter vivos *b)*, non nisi accedente heredum legi-

a) Statutorum Lubecensium lib. 1. tit. 10. §. 6. Solch Erbgut mag man ohne der Erben Erlaubniß nicht alienirn, es erfordert dann solches die äußerste Ehehaffte Noth. Lib. 3. tit. 7. art. 2. Es kann kein Sohn oder Erbe verhindern oder besprechen ein Haus, oder ander Erbe, welches der Vater selbst erkaufft und darnach wiederum verkauffen will. Wäre ihm aber das Haus oder Erbe von seinen Vorfahren angeerbet, so kann er dasselbe ohn seiner Kinder und Erben Erlaubniß nicht veräußern, sondern muß bey dem Erbgang bleiben.

b) Lib. 1. tit. 9. art. 5. Wann ein Bürger oder Einwohner frantz oder gesund, etwas von seinem Erbgute vergeben will, der sol seine nächsten Erben, auff welche das Gut nach seinem Tode fallen möchte, zu sich bescheiden, ihnen dasjenige, was er verschencken, und wenn er wil, nahms kundig machen, sie darumb fragen, ob es ihnen auch zuswider.

legitimorum consensu perfici posse. De bonis vero adquisitis libera competit possessori disponendi facultas, ita ut eadem etiam sine heredum consensu donatione transferre possit; hac tamen addita restrictione, ut saltem aliquid simul donetur heredibus proximis, quo constet, eorum memoriam & scientiam fuisse, idque minorem non efficiat summam, quam *octo solidos & quatuor denarios* c); quod quantur hodie apud Lubecenses pro ducato seu aureo vno computari, docent interpretes d). Quum itaque statuta nostra in caeteris capitibus fere idem statuunt de ultimis voluntatibus & facultate bona per easdem transferendi, quae de alienationibus inter viuos disposita reperiuntur (§. XII.), verosimillimum omnino est, in articulo nostro eam quantitatem necessariam intelligi, quae alias heredibus proximis in casu translationis bonorum inter viuos relinquenda est: quae sententia non minus interpretum doctrina e), quam usu forensi, de quo infra (§. XXIII.) dicendi locus erit, comprobatur. Quamuis igitur in articulo nostro de testamento
super

c) Lib. I. tit. 6. art. 2. Welcher Mann oder Frau, die da keine Kinder mit einander im Ehestand erzeuget haben, vor den Rath treten, und ihr Gut gegen einander reciproc dorniren und auflassen, ist dann die Frau bevormündet, so ist die Uebergab kräftig, von ihrem beyderseits erworbenen Gute, doch sollen sie ihren nehesten Erben einem jeglichen acht Schilling vier Pfening verlassan. Lib. I. tit. 9. art. 4. Wer da wil sein wolgewonnen Gut vergeben, der muß zuvorn seinen neben Erben geben acht Schilling vier Pfening.

d) Vid. STEINS Abhandlung des Lübschen Rechts II Th. §. 131.

e) Vid. MEVII Commentarius in ius Lubecense lib. 2. tit. 1. art. 12. n. 7. STEINS Abhandlung des Lübschen Rechts II Th. §. 151. 152.

super bonis acquisitis condendo tantum indeterminate dicatur, quod heredibus proximis legatum aliquod necessarium relinquendum sit: hoc tamen ex donationum comparatione certum esse credo: *quantitatem legati necessarii ab arbitrio testatoris pendere, ut tamen non minus, quam octo solidos & quatuor denarios, seu ducatum unum, eodem comprehendat.* Deinde ex eadem donationum & ultimarum voluntatum convenientia illud quoque colligere licet; *si plures adsint heredes aequae proximi, singulis horum hoc legatum necessarium ad minimum relinquendum esse f).*

§. XVIII.

DE FORMA LEGATI NECESSarii RELINQUENDI.

Nondum satis expedita est quaestio, an in legato necessario proximis heredibus relinquendo praecise *forma* quaedam sit obseruanda sollemnis, ita, ut, ea non adhibita, totum negotium corruat? & qualis haec sit forma? Quam quidem quaestionem, si quis, sepositis articuli nostri verbis, *ex principiis generalibus* diiudicare velit, is sine dubio necessitatem cuiusdam formulae sollemnis verborum adhibendorum negaret. Et recte. Quum enim neque iure Romano recepto (§. II.) neque iure Germanico hodierno communi (§. VIII.), neque iure particulari Lubecensi (§. XII.), in heredis institutione

f) Ita enim loco iam indicato lib. I. tit. 6. art. 2. expressis verbis cauetur: doch sollen sie ihren nehesten Erben einem jeglichen acht Schilling 4 Pfennig verlasssen.

tione, quae praecipua est pars testamenti, vel etiam in legatis ordinandis, formulae verborum solemnes requirantur; his sane principiis conformis est conclusio, *huiusmodi solemnem formulam neque in hoc, de quo loquimur, legato necessario desiderari, sed illud quibuscunque verbis exprimi posse*; maxime, quum in donationibus, ad quarum exemplum effectum est hoc legatum (§. XVII.), nulla forma verborum necessario adhibenda sit, sed statuta tantum desiderent, ut aliquid heredibus proximis relinquatur, non praescripto modo, quo id fieri debeat. Quemadmodum autem in iuris doctrina saepius contingit, ut principiis quibusdam generalibus, non sine lege formatis, conclusionibusque inde rite deductis, cuiusdam legis specialis dispositio obstet, per quam principiorum generalium in determinata specie cessat applicatio; ita hoc maxime casu de legato necessario *specialis dispositio articuli nostri* per expressa verba formam quandam desiderat, tanquam necessariam, quam nos, spectata analogia iuris Lubecensis, arbitrariam plane esse diximus. Postquam enim articuli huius conditores dixerunt, iure Lubecensi quodcunque testamentum continere debere heredis institutionem, quam re vera legatum esse euicimus (§. XV.), statim addunt: *welche in dieser Clausul*
IN FORMA begriffen seyn soll: Und giebt seinen nehesten Erben, sie seynd einer, zwey oder mehr, die sich, wie recht, die Nehesten zeugen lassen werden, N. N. Sane his verbis perspectis, non possum non monere, *tutius esse, ut quam proxime, pro ratione stili, haec formula exprimat in testamento*. Quodsi itaque testamentum stilo relatiuo conscribitur, ut solent personae iudiciales consignare ultimas hominum voluntates,

tum exacte obseruari potest & debet formula praescripta. Si vero ipse testator suo nomine & stilo positiuo scribit testamentum, ego crederem, formulam in hunc modum esse concipiendam: Ich gebe auch hiemit meinen nehesten Erben, sie seynd einer, zwey oder mehr, die sich nach meinem Tode, wie recht, die Nehesten zeugen lassen werden, einem jeden hundert Marck.

§. XIX.

DE ADQVISIONE LEGATI NECESSARII.

Exposita hactenus legati necessarii Lubecensis theoria speciali quoad subiectum honorandum, quantitatem & formam, iam superest, vt & ea adiiciamus, quae *adquisitionem* huius legati tum in genere concernunt, tum in specie, quale sit hoc respectu ius heredis vniuersalis ex Romanorum *lege Falcidia*. Quae huius legati *adquisitionem in genere* spectant, ea ad quatuor capita commode reuocantur. Requiritur nimirum, vt honoratus 1) proximitatis probationem, 2) legitimis probandi mediis, 3) intra annum suscipiat; qua probatione neglecta, 4) fisco legatum cedit. Probatio proximitatis, das Nächstzeugen, iure Lubecensi suscipi debet a quocunque, qui vel ab intestato succedit a), vel ex testamento, siue legatum sub expressa conditione acceperit,

a) Lib. 2. tit. 2. art. 14. Stirbet jemand ohne kündige Erben, sein nachgelassen Gut sol man dem Rathe überantworten zu bewahren Jahr und Tag: Würde sich aber binnen Jahr und Tag niemand angeben, noch, wie recht, dazu zeugen lassen, so ist das Erbgut dem Rathe heimgefallen.

rit, si se proximum heredem probare possit *b*); siue natura legati id per se requirat, qui casus est articuli nostri, vbi hi tantum capiunt legatum, quod ibi praescribitur, necessarium, die sich, wie recht, die nehesten zeugen lassen werden. Haec proximitatis probatio peragenda est legitimis probandi mediis in iudicio, & quamuis per nächstzeugen lassen strictiori sensu intelligatur probatio per testes, dubitandum tamen non est, etiam per documenta posse fieri hanc probationem *c*), idque hoc casu eo magis admittendum esse puto, quo maiorem fidem merentur instrumenta publica, quibus legitima matrimonia, tempora natiuitatis aliaque momenta genealogica solent demonstrari. Intuitu horum probandi mediorum duo adhuc obseruant leges nostrae, quod scilicet testimonium solius morientis de herede quodam sibi proximo non efficiat probationem proximitatis, sed tantum praesumptionem *d*), & quod in casu falsi testis producti,

&

b) Lib. 2. tit. 1. art. 9. Gibt jemand in seinem Testament seinen nehesten Erben ein legatum, doch mit dem Bescheide, daß sie sich die nehesten darzu zeugen lassen sollen, so müssen die denn also nachkommen, und sich in gebührender Zeit binnen Jahr und Tag, von dem Tage anzurechnen auf welchen der testator verstorben, zu desselben nachgelassenen Gütern die nehesten zeugen lassen. Geschicht das nicht, so ist solch legatum dem gemeinem Gute verfallen.

c) Vid. STEINS Abhandlung des Lübschen Rechts II. Th. §. 291.

d) Lib. 2. tit. 2. art. 24. Da einer auf seinen Todt-Bette liegen würde, und wolte um Haß und Meyds willen, seine nehesten Erben verleugnen, und Fremde zu seinen Erben erwählen, könnte man solches nach seinem Absterben zeugen, welche seine nehesten Erben wären, die bleiben billiger, vor dem Fremden, bey seiner nachgelassenen Erbschaft.

& producus & productus arbitrio iudicis puniatur *e*). Est porro haec probatio suscipienda intra spatium anni & diei, a morte defuncti computandum *f*); quod tamen tantum intelligendum esse videtur de heredibus proximis *praesentibus*, qui notitiam mortis defuncti statim habent; *absentibus* enim hoc spatium, tanquam fatale, praescriptum non esse, ex analogia iuris nostri de impugnandis donationibus *g*), & vindicandis rebus ab aliis possessis *h*) facile colligitur, ut itaque his tale spatium demum currat a die scientiae. Quod si denique intra legitimum tempus non sit peracta proximitatis probatio, tum tam in successione ab intestato, quam in legatis sub conditione relictis, si legatarius se proximum heredem probauerit *i*), bona fisco cedunt, quare idem etiam

e) Lib. 2. tit. 2. art. 32. Würde sich jemand zum Erben fälschlich zeugen lassen, sollen sowohl der sich zeugen läßt, als die Zeugen, in die Straffe gefallen seyn.

f) Expresse hoc statuitur in locis iam expressis Lib. 2. tit. 1. art. 9. & lib. 2. tit. 2. art. 14.

g) Lib. 1. tit. 6. art. 2. Welcher Mann oder Frau : : : ihr Gut gegen einander reciproce doniren und auflassen : : : sollen sie ihren nehesten Erbnehmen einem jeglichen acht Schilling vier Pfening verlassien. Da aber solche Donation jemand anfechten wolte, ist er binnen Landes, so sol er das thun in Jahr und Tag; ist er aber über See und Sand, so bleibet er unversäumet.

h) Lib. 1. tit. 8. art. 1. Alles das Gut, welches in diese Stadt kompt, doch nicht über See und Sand, und ein Mann bey sich hat Jahr und Tag, mag er solches beweisen, so kan ihm das niemand mit Recht abgewinnen, oder für gestohlen und geraubt Gut ansprechen; doch so ferne derjenige, der solch Gut ansprechen wil, auch binnen Landes gewesen. Conf. IOANNES GOTTLIEB HEINECCIVS *diff. de praescriptione annali iuris Lubecensis a iure communi diuersa.*

i) Vtrumque casum continent leges iam expressae Lib. 2. tit. 1. art. 9. & Lib. 2. tit. 2. art. 14.

etiam in casu articuli nostri obtinere, dubitandum non est.

§. XX.

DE IVRE HEREDIS VNIVERSALIS EX ROMANORVM LEGE FALCIDIA CIRCA LEGATVM NECES- SARIVM LVBECENSE.

Circa acquisitionem legati necessarii, de qua §o antecedenti diximus, affinis oriri potest quaestio, an heredi vniuersali instituto ius competat detrahendi *quartam* eo in casu, vbi secundum ius Romanum ex lege *Falcidia* eiusmodi detractio permittitur? Generaliter & sine distinctione vsus legis *Falcidia* apud Lubecenses affirmat editione sua KOLLIVS a), quem etiam sequitur MEVIVS b). Sed quum in nouissima, qua vti-

mur,

a) Eius articulus 125. hunc in modum conceptus est. *Wol ein Erffname geschreven h8 im Testamente, unde weren der anderen Gaven so vele, dat dar nictes bleve, so schal de geschrevene Erffname, von allen Gaven nemen dat veerde Part, ane wat Gade gegeven h8, dar nimmet he nictes aff.*

b) Huius in *Commentario in Ius Lubecense* Lib. 2. tit. 1. art. 12. n. 8. 9. verba haec sunt: *His datis, an quartam Falcidiam detrachere liceat? non extra controuersiam est. Ad affirmatiuam videtur inclinasse D. STEINWIGIUS p. m. in notis ad h. art. motus d. art. 2. t. 9. lib. verb. oder in seinem Testament ic. & verb. Er thue nun solches, auf welche Art er wolle, so soll es fertig und beständig seyn. Sed hunc textum non satisfacere dubitantibus puto. Cum dispositio valida esse statuitur, inde minime inferre licet, detractiōem Falcidiaē prohibitam esse. Nam etsi iure Saxonico expresse ea vetita sit in donatione omnium bonorum mortis causa; eius tamen interpretes sentiunt; si quis per legatum alicui omnia bona reliquerit,*

mur, statutorum nostrorum reuisione hic articulus Kollianus plane omissus sit; KOLLIO MEVIOQUE recte contradicit STEINIVS c) quamuis nec hic satis rem exponat. Mea quidem sententia, secundum ea, quae supra de iure testamentario Lubecensi in genere (§. XI.), & de heredis institutione apud nos obtinente (§. XII.), differui, distinguendum est etiam in hac quaestione decidenda, vtrum testator hereditaria bona & adquisita simul relinquat, an tantummodo adquisita? Si vtriusque generis bona quis relinquit, tunc de adquisitis tantum testamentum condere potest, adeoque nemo adest heres vniuersalis ex mente iuris Romani; quare hoc casu detractio Falcidia, quantacunque fuerint legata, plane locum habere nequit, quippe quae tantum heredi vniuersali competere potest. Si vero nulla bona hereditaria relinquit testator, sed sola adquisita, tum vel Lubecense testamentum proprium condit, vel Romanum. Quando Lubecense testamentum condit, & in eo nullum heredem vniuersalem instituit, nec vlla potest obtineri Falcidia detractio; instituto vero herede vniuersali, eadem omnino exerceri potest, modo tamen quoad legata necessaria, de quibus articulus noster disponit, legatario semper ad minimum maneat summa octo solidorum & quatuor denariorum, quae noua, speciali & particulari lege determinata quantitas, minui non potest per applicationem Falcidia legis anterioris generalis & communis. Quod si denique bonorum adquiretorum possessor

heredem nihilo minus eam detrahere posse. Quod correctum non reperitur, quare stare prohibeatur.

c) Abhandlung des Lübschen Rechts II. Th. §. 154. 155.

for condit testamentum Romanum, tum semper adest heres vniuersalis, adeoque tum etiam, caeteris paribus, obtinet Falcidiaae detractio; modo iterum eadem non exerceatur contra legatum necessarium articulo nostro praescriptum, eiusque quantitatem legitimam.

§. XXI.

DE IVRE LEGATI NECESSARII, TESTAMENTO PLANE OMISSI.

Supereſt, vt & de iure quaedam dicamus, quod obtinet, ſi teſtator apud Lubecenſes vel plane nihil reliquit proximis heredibus ſuis; vel reliquit quidem hoc legatum neceſſarium, ſed minori quantitate, ſeu infra octo ſolidos & quatuor denarios. Quod ad caſum priorum attinet, ſupra (§. XVII.) ſatis euictum eſt, in donationibus adquiſitorum bonorum neceſſario requiri, vt proximis heredibus ſaltem detur ſumma praescripta, & non niſi ſub hoc acceſſorio obſeruato integram donationem omnium bonorum adquiſitorum valere. Ex quo recte concludimus, ſi illud, quod leges noſtrae praescribunt, datum non eſt proximis heredibus, totam donationem nullam eſſe. Apparet hoc etiam ex lib. I. tit. 6. art. 2. Statut: vbi, poſtquam diſpoſitum erat: Doch ſollen ſie ihren neheſten Erbnehmen einem jeglichen acht Schilling vier Pfennig verlaſſen; ſtatim additur: da aber ſolche Donation jemand anſechten wollte &c. Quum igitur legatum neceſſarium, de quo articulo noſtro diſponitur, ad ſimilitudinem donationis effectum ſit, non dubitandum eſt, idem etiam de eodem adſeri debere; vt adeo teſtamentum, ſiue Lubecenſe proprium fuerit,

rit, siue Romanum, plane non valeat, si nihil in eo relictum est heredibus proximis. Eandem sententiam firmanant articuli nostri verba initialia: *Nach Lübischen Rechte muß ein jeglich Testament* &c. quibus sane clarissime indicatur, ad formam testamenti pertinere hoc legatum necessarium, qua non seruata, totum testamentum corruat.

§. XXII.

DE IVRE LEGATI NECESSARII, MINORI QUANTITATE RELICTI.

Altero autem casu, quando bona acquisita vel donatione vel testamento transferuntur, simul quadam bonorum parte proximis heredibus relicta, quae tamen summam octo solidorum & quatuor denariorum non efficiat, quid iuris sit, non ita clare disponunt leges nostrae. Quare hoc casu ad argumenta analogica iuris communis Romani recurrendum esse arbitror. Sicuti igitur heredes, quibus legitima ex iure Romano debetur, tum demum inofficiosum testamentum dicere, & heredis extranei institutionem impugnare possunt, si plane praeteriti sunt; eo autem casu, si ipsis legitima honorabili institutionis titulo, minoris vero quantitatis, relicta est, ad supplendam tantum legitimam agere possunt: ita quoque iure nostro dicendum est, heredes proximis, quibus donatum vel legatum necessarium minori quantitate relictum est, non posse totam donationem, vel totum testamentum sub praetextu nullitatis impugnare, sed iis tantum ius esse, id quod deest legitimae quantitati, *actione quadam suppletoria* petere.

§. XXIII.

§. XXIII.

DE PRAXI LVBECENSI DOCTINAE EXPOSITAE
DE LEGATO NECESSARIO.

Tandem necesse est, vt de vsu practico, quem in patria mea habet haftenus exposita doctrina articuli 12. tit. 1. lib. 2. de legato necessario proximis heredibus relinquendo, agamus. Verbo quidem hanc rem tetigit MEVIVS calum referens, non tamen indicatis, quantum debuit, controuersiae circumstantiis, sic enim ait a): *Reperi ex actis iudicialibus, aliquando aduocatum contra testamentum alias rite confectum, acriter disputasse, quod proximi cognati non erant heredes instituti; deinde forma hic praescripta verbotenus non reperiatur inserta. Sed quibus verbis ille ad errorem abusus fuit, iis pro hoc corrigendo sententia addidit interpretationem, quando pronunciatum fuit, institutionem proximorum cognatorum non esse de testamenti substantia.* Non indicat MEVIVS, vbinam haec decisio facta fuerit, neque etiam quo tempore, neque qua ratione & quo sensu pronunciauerint iudices, institutionem proximorum cognatorum non esse de testamenti substantia. Quare vt de ipsa praxi Lubecensi quodammodo constet, casus quosdam adducemus, quibus in patria mea iudicatum fuit, hanc articulo nostro sic dictam heredis institutionem, seu legatum necessarium, omnino ad substantiam testamenti pertinere, eoque omisso testamentum nullum esse. Ita reperio a. 1602. d. 17. Novembr. sententia

iu-

a) In Commentario in Ius Lubecense Lib. 2 tit. 1. art. 12. n. 1. 2.

iudiciali senatoris cuiusdam Moelnensis testamentum ob omissam clausulam articuli nostri nullum declaratum fuisse. Similiter per Decretum d. 10. Septembr. 1686; ob eandem causam nullum declaratum est testamentum Hermanni Stedingii. Nec desunt exempla, quibus decisum fuit, praescriptos octo solidos & quatuor denarios hodie computari debere pro ducato vno, prout v. c. pronunciatum est d. 22. Mart. 1717. daß solche acht Schilling vier Pfening auf einen Dukaten nach alter schwerer Münze, da vor diesem ein Pfening nach jetzigem Gelde zwölf Pfening gegolten, extendiret werden müssen, welchen der testator einem jeden Erben, den er damit von seinem Nachlaß abweisen wollte, zu geben schuldig seyn solle.

TANTVM.

V I R O

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO,
GERHARDO HENRICO LAMPRECHT

SVMMORVM IN VTROQVE IVRE HONORVM
CANDIDATO PRAESTANTISSIMO,

AMICO EXOPTATISSIMO,

S. P. D.

EBERHARDVS HABERNIKKEL. D.

Quae hodierno die mihi subnascitur, meam **TIBI** amicitiam publice ostendendi occasio, **VIR PRAENOBILISSIME**, ea tanto maiori laetitia perfundit animum meum, quo gratius accidit benivolentiae **TVAE** testimonium, qui & me inter comites laudum **TVARVM** esse voluisti, opponentis munere perhumaniter demandato. Ex quo enim per integrum illud tempus, quod in hac academia laudabiliter transigesti, **TE** etiam inter auditores meos & amicos integerrimos numerare licuit, satis cognoui atque miratus sum & animi & ingenii dotes, quae **TE** honorum, quibus hodie ornatus incedes, aliquando dignissimum fore iam tum indicabant. Gratulor itaque, **CANDIDATE PRAESTANTISSIME**, honores in utroque iure summos; gratulor lectissimae matri filium, atque agnatum agnatis, eruditione & morum elegantia ad augendum familiae splendorem natum; gratulor denique Illustri Reipublicae Lubecensi civem ac iureconsultum, iurium patriorum interpretem doctissimum. Cacterum faxit summum numen, ut, quae in posterum suscipies, omnia prospera eueniant atque fortunata. Vale, **AMICE SVAVISSIME**, meque amare perge.

Dabam Goettingae d. 6. Decembr. 1760.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

AMICO SVO LONGE SVAVISSIMO

S. P. D.

GEORG. HENR. GRIMSEHL.

HAMELIENSIS;

OPPONENS.

Tametsi eam prae caeteris ansam, quam TV mihi AMICE PRAESTANTISSIME, meum erga TE animi adfectum publice demonstrandi, hodie obtulisti, lubentissime arripiam; tamen haec quodammodo laetitia animi debilitatur atque voluptas, cum simul necesse habeam, de habitu AMICI tot tantisque exornati virtutibus, cogitare. Equidem silentio praetermittam, quanto studio & quam assidua diligentia in litteris sis versatus, neque longius enarrabo, quales TIBI & quam praeclari ex hac assiduitate fructus prouenerint. Longum enim, immo viribus meis maius foret, ea omnia complecti atque numerando percensere, quorum TV IPSE in dissertatione TVA, eruditionis plenissima, elegantissimum documentum edidisti atque pulcherrimum. Quamquam illud ipsum adfligere vnumquemque TVORVM debeat, nos in posterum Commilitone, tam erudito scientiisque egregie exulto, priuari; illud tamen attingere solum mihi liceat, fieri non posse, vt qui suauitate ingenii TVI amicitiaque & consuetudine fruitus sit, non pro se quisque summa molestia, TE absente, adficiatur. Itaque cum mihi etiam possim honori

tribuere, quod talem TE amicum mihi semper & fautorem praestitisti, ut ex hoc benevolentiam TVAM atque voluntatem erga me cognoscere in promptu sit; tum permittas mihi velim, me cum iis facere, qui de TVO in patriam reditu maxime lugeant, TEque, huic itineri iam accingentem, amicissimis votis atque integerrimis prosequuntur. Quod vero reliquum est, AMICE AESTVMATISSIME, summos illos utriusque iuris honores, quos feliciter olim adspirasti, ut faustissimo omine subeas, tota mente exopto; nec non ut alma TVA LVBECA, cuius de TE expectationem non modo impleuisti, sed etiam superasti, saluum TE ac fospitem sinu suo recipiat. Maeste igitur meritis, nec eruditionis TVAE solidioris messem facere longius differas, immo frue-
re splendidissima, quae TE manet, fortuna, nec TVA me recordatione & amicitia in posterum dedignare quaeso. Vale, & mihi, quod facis, fauere perge.

Dabam Goettingae d. VI. Decembr. MDCCLX.

V I R O

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

DOCTORALIVM HONORVM

CANDIDATO DIGNISSIMO

AMICO SVO INTEGERRIMO

S. P. D.

A. I. O. MENSCHING

LVBECENSIS.

OPPONENS.

Biennium fere est, ex quo mihi in hac Georgia Augusta licuit, esse tam felix, ut abs TE in numerum eorum, qui TEcum arctissimo familiaritatis vinculo coniuncti viuunt, reciperer. Per id tempus (cuius recordatio mihi semper erit iucundissima) non tantum Amicum dilectissimum; sed & solidissimae eruditionis exemplum TE semper ob oculos positum habui. Officii igitur mei ratio vult quidem, quin efflagitat, ut hac mea scriptiuncula laudum TVARVM institutam recensionem; verum enim vero eandem me eximia TVA, qua ornatus es, modestia iubet omittere. Et non est, quod pluribus verbis repetam id, quod consensione quadam fatentur omnes, qui norunt diligentiam TVAM, norunt indefessam TVAM industriam in discendis nostris studiis collocatam. Id ipsum eruditionis TVAE Specimen, non minus docte, quam ornate conscriptum, luculenter confirmat. Ostendisti enim, quam docte

in

in Caussis forensibus perorandis, Patriisque praesertim Institutis interpretandis ac diiudicandis verferis. Itaque TIBI A.O. tam insigne documentum eo animo gratulor, proemiumque Virtutis TVAE honores doctorales faustos esse iubeo. Gratulor omnibus, qui TEcum vel Sanguine vel Amicitia coniuncti sunt, quorum eris spes, deliciae, ac decus maximum. Et quod mihi dulcissimum est, gratulor Lubecae, communi nostrae Matri amantissimae, novum Ciuem ad ardua eius negotia gerenda, aptissimum. Quod reliquum est A. O. gratias TIBI ago, quas possum, maximas, quod Opponentis Spartam mihi demandare volueris. Agnosco amorem TVVM, eumque mihi honori duco, magis etiam gauisurus, si me dignum satis virtutisque TVAE parem aduersarium nactus esses. Vale meque amare nunquam define.

Dabam Goettingae d, 6. Decemb. 1760.

Lamprecht, Gerhard Heinrich

Diss. inaug. iur. de forma heredis institutionis ex iure germanico,
praesertim Lubecensi

Gottinga 1760

4 Diss. 3353,1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10962039-0

VD18 14991039-001